

בצילא דמהימנותא

בקודש פנימה • דברי תורה • שיחות קודש

פר' נח • כו תשרי - ד' מרחשון
תשפ"ד • שנה כ"ד • גליון ג (אלף ר"א)



אח"כ אמר מרן שליט"א:

כתיב (בראשית יז, כ) ולישמעאל שמעתך הנה ברכתי אותו והרביתי אותו במאד מאד שנים עשר נשיאים יוליד, ופירש"י כעננים יכלו כמו נשיאים ורוח (משלי כה, יד), ולכאוי' יפלא עד מאד, שהלה אברהם אבינו בקש וחלה את פני ה' לו ישמעאל יהיה לפניך, והקב"ה השיב לו ולישמעאל שמעתך הנה ברכתי אותו, וכי זהו ברכה שבכרו שזרעו יכרת ויכלו כעננים.

ועלה ברעיוני לבאר, ושוב הראוני שכבר דיבר בקדשו כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע כדברים האלה (ראה דרשות חורש"י תשל"ט, פר' וישב), ובוודאי מסכימים בשמים לאלה הדברים. כי הנה אמרו חז"ל (בבא בתרא דף ט"ז ע"ב) שישמעאל עשה תשובה בחיי אביו, שנאמר (בראשית כה, ט) ויקברו אותו יצחק וישמעאל בנו, וכיון שישמעאל הקדים את יצחק שילך לפניו מוכח שעשה תשובה בחיי אביו.

והנה כבר שנו חכמים (חגיגה דף ט' ע"א) איזהו מעוות שאינו יכול להתקן, זה הבא על הערוה והוליד ממנה ממזר. אלא שבכל זאת כבר מבואר בספרים הקדושים (ראה חובות הלכות, שער התשובה, פרק י; סידורו של שבת חלק א, שורש ו, ענף ב, אות ג) שמאחר שאין לך דבר העומד בפני בעלי תשובה, לכן כאשר החוטא שב בתשובה שלימה בכל לב ונפש, הקב"ה ממית את הממזר ובכך נמחק רושם החטא לגמרי. וזה נראה הביאור במה שמצינו (ירושלמי קידושין פ"ד ה"א) שאחת לשישים או לשבעים שנה הקב"ה מביא דָּבָר בעולם ומכלה את הממזרים, וגם מצינו (יבמות

יום רביעי פר' בראשית כ"ו תשרי

אחר תפילת מנחה הגיעו לבית מדרשו של כ"ק מרן שליט"א בני משפחה אשר אחותם שהתה באזור הדרום בחג שמחת תורה, ואינם יודעים מה עלה בגורלה. מרן שליט"א בירכסם וחזקם בדברי אמונה ובטחון, והוסיף שרק ע"י תפילות אפשר לקרוע שערי שמים, והעיקר בימים אלו הוא להוסיף בתפילה ולימוד התורה.

אחר תפילת מנחה קיבל מרן שליט"א קהל מאורחי חו"ל ובעלי השמחות בתקופה הקרובה. אח"כ הגיע מרן שליט"א לניחום אבלים אצל הרה"ח ד"ר ר' יעקב משה יולנו מפעיה"ק היושב שבעה על פטירת אמו ע"ה, וניחמו מרן שליט"א בדברי תנחומים.

יום חמישי פר' בראשית ז"ך תשרי

אחר תפילת שחרית נערך שמחת הברית לבן הר"ר ראובן מנחם מענדל וואלף מפעיה"ק (ב"ר יחזקאל מירושלים, וח"ר משולם פיש ארנפלד מפעיה"ק).

שב"ק פר' בראשית כ"ט תשרי שבת מברכים מרחשון' לקבלת שבת ותפילת ערבית ירד לפני התיבה - הרה"ג רבי משה נחמן זילברמן שליט"א ר"מ בישיבה"ק. אחר התפילה הכריזו על זמן תפילת שחרית בשעה 8.45. ועברו הקהל לברכת א גוט שבת.

בזמירות בשוה"ט התכבדו, כל מקדש - הרה"ג ר' ירמי' שווארץ שליט"א רא"כ בית יהודית בירושלים, מה ידידות - הרה"ג ר' יוסף דוד איזנברגר שליט"א רא"כ עיון והוראה במרכז התורה. בברכת המזון על הכוס התכבד - הגאון רבי מרדכי לוינשטיין שליט"א דומו"צ קרית צאנז נתניה ומרבני מרכז רפואי צאנז.

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר משה בן מוה"ר שמואל רפאל רייך ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

עה, א) שממזר שאין ידוע אינו חי, והכוונה, שבאופן שהחוטא עשה תשובה שלימה, שכל עוד הזרע פסול קיים בעולם הריהו מעכב את תשובתו מלהתקבל, על כן הקב"ה הרוצה בתשובה מכלה את אותו זרע מרעים, ושב ורפא לו.

ובענין הזה נודע כמה וכמה עובדות מצדיקים זי"ע, וכן מסופר על זקה"ק מרנא הדברי חיים זי"ע, על איש מישראל שירד מדחי אל דחי, עד שנשא בת אל נכר, והוליד ממנה רח"ל, ולאחר זמן נתעורר לבבם בקרבם לשוב למוטב, ואמרו להם הצדיקים, כי סימן זה יהא מסור בידם אם נתקבלה תשובתם, כאשר יכלה הרשע, ולא יהיה עוד זרעם הפסול קיים בעולם.

כן הדברים אמורים גם בנוגע לישמעאל, שהרי הוא השאיר אחריו אומה שפלה ורשעה, וכל זמן שאותם ישמעאלים רשעים וטמאים אשר כולם טמאים ונואפים ועל חרבם יחיו קיימים בעולם, וממררים את חייהם של עם ישראל בצרות רבות ורעות, הרי זה עומד בעוכריו של ישמעאל ומעכבים את תשובתו שלא תוכל להתקבל, עד שבגנים מגרשים אותו מלהסתפח בנחלת ה'. אשר על כן, בכל יום ויום עומד ישמעאל לפני כסא הכבוד וזועק בבכי ותחנונים להקב"ה להכרית כל מריע ולהעביר מן העולם את כל זרעו. ואף אם לא כל הערביים כהיום כולם הם מזרע ישמעאל, על כל פנים, הוא מבקש רחמים שכל אותם ערביים שבשמים ידוע שהם מזרעו של ישמעאל, כולם כרות יכרתו ויעברו מן העולם.

מכל האמור למדנו, שלא זו בלבד שאין לבני ישמעאל זכות על ידי תשובתו של ישמעאל אביהם, אלא אדרבה כל סיבת קיומם של בני ישמעאל בעולם הוא משום שעדיין לא התקבלה תשובת אביהם לגמרי, אבל באחרית הימים כאשר ירצה הקב"ה לקבל את תשובתו, אזי יכרית כל מריע ויאבד מן העולם את כל זרעו של ישמעאל עד בלתי השאיר מהם שריד, ואז ידע ישמעאל שנמחה לגמרי כל רושם חטאיו. ועל כן בכל יום עומד ישמעאל ומתחנן לפני השי"ת שיכרית ויכלה את זרעו מן העולם, וזה אמת ויציב, עכתוד"ק מרן אאדמו"ר זי"ע (וראה עוד שפ"ח

חידושים ופלאולים לירח האיתנים, דרוש עב, אות ה). והנה באוה"ח הק' כתב לכאר בקשת אברהם אבינו 'לו ישמעאל יחיה לפניך' דהיינו שיעשה תשובה וימנה בין הצדיקים הקרויים חיים, והיינו שיהיה ישמעאל הולך בצדק לפני ה', וזה הוא יחיה לפניך שהצדיקים קרויים חיים (ברכות יח, א), ואומרו לפניך, על דרך אומרו (דברים ה, ד) ואתם הדבקים בה' וגו' יעו"ש. ועל הפסוק ולישמעאל שמעתוך הנה ברכתי אותו כתב "לפי מה שפירשתי שתפלת אברהם על ישמעאל היתה שיהיה צדיק, רמז לו השי"ת שיחזור בתשובה כאומרו הנה ברכתי אותו, שיחזור בתשובה שהברכה הוא שיהיה נכלל בברוך וברוך הוא מקור הקדושה, ואמר לשון עבר ברכתי וגו', הוא מה שרמזו באומרו תקבר בשיבה טובה, וכן היה, כאמז"ל שעשה תשובה, עכד"ק.

ויש לפרש דזהו אשר אמר השי"ת לאברהם שאמנם שמע הקב"ה לתפילתו שישמעאל אכן יעשה תשובה, אולם הרי כאמור לא תהא תשובתו כראוי כל עוד נשאר מזרעו רוצחים טמאים המתהלכים עלי אדמות, על כך הוסיף לומר אמנם והרביתי אותם במאד מאד שנים עשר נשיאים יוליד, אלא דא"כ היאך יועיל תשובתו, על זה אמר שנים עשר נשיאים היינו כעננים יכלו כמו נשיאים ורוח, והיינו שהבטיחו הקב"ה שבסוף יחדד לגמרי זרעו ולא ישאר מהם שריד ואז יוכה ישמעאל להשלים תשובתו דייקא כאשר יכלה זרעו מעל פני האדמה, ועל כן לעת עתה עומד ישמעאל ומתחנן לפני כסא הכבוד שיקיים הקב"ה הבטחתו להשמיד ולאבד ולכלות את כל רשעי ארץ אשר מזרעו המה, וכבר הגיע העת שהקב"ה יקבל בכייתו ותשובתו של ישמעאל, ויכה מהרה כל זרע ישמעאל, ואז ימלא כבוד ה' את כל הארץ, במהרה בימינו אמן.



ונערך שמחת השלום זכר לבן הרה"ג ר' צבי שנק ר"מ בישיבה"ק לצעירים שפע חיים באלעד (ב"ר יואל מפעיה"ק, וח"ר אהרן הרשקוביץ מרחובות), ולבן הר"ר משה אליהו קעניג מפעיה"ק (ב"ר אהרן אליעזר מביתר, וח"ר גרשון הרשקוביץ מפעיה"ק). ועברו הקהל לקבל פירות.

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר נתן אריה ליב בן מוה"ר אלימלך הלוי בלומענבערג ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

תוכן הפלפול שנשא כ"ק מרן שליט"א בשוה"ט ליל שב"ק העעל"ט

שבועה שלא אוכל ואכל כל שהוא חייב דברי רבי עקיבא, אמרו לו לר"ע היכן מצינו באוכל כל שהוא שהוא חייב שזה חייב וכו', וכתב הר"ן (דף ט' ע"א מדפי הרי"ף ד"ה אמר רב פפא) וז"ל, ולענין פסק הלכה קי"ל כרבנן דבשבועות בעינן שיעורא אבל בחצי שיעור פטור, וי"מ שאומרים דאפילו איסורא נמי ליכא, ומי שנשבע שלא יאכל מותר לו לכתחילה לאכול פחות מכשיעור, דלא דמי לשאר האיסורין שבתורה דקיי"ל כר' יוחנן דאמר בפ' בתרא דיומא דחצ"ש אסור מה"ת ואפי"ר ל"ל דפליג עליה מודה דאסור מדרבנן כדאמרינן התם, דהנ"מ איסורא דאורייתא אבל הכא איסור הכא מעצמו הוא, וכיון שלא נתכוין אלא לכזית פחות מכזית היתר גמור הוא וכו'.

ובמהשך דבריו כתב הר"ן וז"ל, אבל הרמב"ם כתב בהל' שבועות מי שנשבע שלא יאכל ואכל פחות מכזית פטור והרי הוא כאוכל חצ"ש מנבילות וטריפות וכיו"ב וכו', דמשמע דאיסורא מיהא איכא, וכדבריו נ"ל אע"פ שלא כתבתי כן בחידושי, מדאמרינן בפר' יוה"כ חצ"ש ר"י אמר אסור מה"ת ור"ל אמר מותר, ר' יוחנן אמר אסור כיון דחזי לאצטרופי איסורא קא אכיל אלמא חצ"ש אפילו באיסורי תורה לא מיתסר אלא משום דחזי לאצטרופי, ובשבועות נמי אע"פ שאין בכלל דבריו אלא שיעור שלם הנ"מ למלקות ולקרבן אבל כיון דחזי לאצטרופי ולאשלומי לכזית איסורא מיהא איכא עכ"ל.

ובאבני מילואים (בשו"ת סי' י"ד) וכן בשו"ת רע"א (סו"ס קנ"ד) הקשו על הרמב"ם, מהא דא"י בשבועות (דף כ"ז ע"ב) אמר רבא נשבע על ככר ואכלה אם נשתייר הימנה כזית נשאל עליה, אכלה כולה אין נשאל עליה, ופריך היכא דמי אי דאמר שלא אוכל מכזית קמא עבדיה לאיסורא (שהרי לא נשבע על כל הככר יחד וחל איסור על כזית ממנו), אי דאמר שלא אוכלנה (דהיינו שלא יאכלנה כולה), מאי איריא כזית אפילו כל שהוא נמי (דאם רק נשתייר כלשהוא לא עבר על שבועתו), ומשני באיבע"א דמיירי שנשבע שלא אוכל והגם שכבר עבר על שבועתו מ"מ מיגו דמהני ליה שאלה אכזית בתרא אהני נמי

בתוה"ק בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ וגו', ובסיום התורה ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל, והתוה"ק נעוץ סופה בתחילתה, ויל"פ מאה"כ (משלי ה, ו) נעו מעגלותיה לא תדע, כי התורה הוא כעיוגול שאין לה התחלה וסוף, וכבר רבו לבאר השייכות.

במדרש (ב"ר פ"ב ד) ר' ברכיה אמר בזכות משה נברא העולם שנאמר בראשית בזכות משה שנקרא ראשית, שנאמר וירא ראשית לו, וצ"ב למה דייקא בזכות משה ולא בזכות שאר אבות העולם.

במדרש (הובא בחוט המשולש בפרשתו, ובבנין דוד אות נ') מפני מה לא נאמר ויהי ערב ויהי בוקר ביום השבת מכאן שנשים חייבות בקידוש היום דבר תורה, והוא פלאי, וראה מ"ש בזה כ"ק אאדמו"ר זצלה"ה בדרוש לפרשתן (נדפס בי"ם גליץ ל"ח).

ואפ"ל בזה בדרך דרוש, ע"פ מה שאמרתו מכבר במה שנתחבטו הקדמונים האידך לא עמד אדה"ר יציר כפיו של הקב"ה בציווי השי"ת על מצוה קלה שנצטווה לבל יאכל מעץ הדעת, ובספרי דרוש כתבו בזה בהרבה דרכים בסברת אדה"ר שדן בעצמו היתר לדבר.

וי"ל עפימ"ד במדרש (ב"ר פי"ט כ"ב) עה"פ האשה אשר נתתה עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל, אכלתי לא כתיב כאן אלא ואוכל, אכלתי ואוכל עוד, ותמהו דהיתכן אשר אדה"ר יתרים כן לפני הקב"ה וכי לא די לו במה שכבר אכל וחטא, ונודע מ"ש בידי משה על המדרש שם דכוונתו היה להתנצל שלא אוכל אלא פחות מכשיעור דסבר חצי שיעור מותר מה"ת ואינו בגדר אכילה, וזהו שאמר להקב"ה מה שאמרת לי שאכלתי מעצה"ד, לא כן הוא, כי אף כי אכלתי אך כדי להגיע לשיעור אכילה שהוא בכזית היה לי לאכול עוד, עכ"ד, אלא דעדיין צ"ל ב דהרי קי"ל כרבי יוחנן (יומא דף ע"ד ע"א) דחצ"ש אסור מה"ת מקרא דכל חלב, וא"כ איזה אמתלא הוא לאדה"ר בכך. [ועיין באבן עזרא שכתב לא תאכל ממנו, מה צורך למילת ממנו וכו', טעמו 'אפילו מעט ממנו' עכ"ל, משמע שנאסר גם בפחות מכשיעור].

וי"ל בהקדם הא דשנינו בשבועות (דף י"ט ע"ב)

איסור דחצ"ש, משא"כ משום לא יאכל אפי' בכה"ג אסור, לכן הביא הרמב"ם פסוק מיוחד לענין חמץ, דנילף מינה דגבי חמץ אסרה תורה אפילו בכה"ג דלא שייך הטעם דחזי לאצטרופי, ועיין בנוב"י (מהדו"ת או"ח סי' נ"ג) שחזק את דבריו הללו (וע"ע בשו"ת בית היוצר או"ח סי' ל"ז, וראה עוד המצוין בשד"ח מערכת ח' כלל י', ח"ג דף ד' טו"ד).

והנה כבר הבאנו מש"כ הקדמונים דאיסור אכילת עץ הדעת היה שלא יאכל ממנה מבעוד יום אבל כליל שבת כבר הותר לו, אלא דאדה"ר פגה אכל בטרם שהותר איסורו, והנה בסנהדרין (דף ל"ח ע"ב) מבואר שבשעה עשירית ביום סרה, ויתכן בדעת המדרש הנ"ל דס"ל דאדה"ר אכל מעצה"ד סמוך לחשיכה ממש, [והאברך המו"מ הרב מ"א ביום נ"י העיר דשפיר י"ל עד"ז לפי"מ דאי' באדר"נ (פ"א, ח) אשר צויין במסוה"ש, דכאחד עשר סרה עיי"ש, וי"ל דמה שהוזהר ביום אכלך וגו' היה שלא יאכל עד השקיעה שזה כשעה אחת קודם צאה"כ].

ויש לציין עוד מ"ש כ"ק א"א זצללה"ה במנחת יהודה וי-ם (פר' עקב) דבב"נ נמשך היום עד שקיעה"ת, שהוא זמן אחד עשרה לדין שמונים לצאה"כ, וא"כ בטרם הגיע זמן השקיעה הוא שאכל באופן שלא נשאר זמן לאכול שיעור שלם. ואף אי נימא כדברי המדרש (שוח"מ, מזמור צ"ב) דלא שקעה החמה כליל שבת במעשה בראשית, מ"מ לענין דין יום ולילה כבר נודע מה שדנו המפוי' האם זמן יום ולילה תלוי באור וחושך, או דתליין לפי השעות והזמנים המיועדים לכך לפי סדרו של עולם ואינם זזים ממקומם אף אם לא שקעה החמה, וראה במנחת יהודה וירושלים (דרוש פר' עקב שם) דכ"ק אאדמו"ר זצללה"ה הרחיב הדיבור בענין זה, ובתו"ד (כאות ג') דבגמ' חגיגה (דף י"ד ע"א) א"ר עשרה דברים נבראו ביום ראשון וכו' מדת יום ומדת לילה דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד, ויש לבאר דמשמע חוץ מעצם היום והלילה נברא מדת יום ולילה וצ"ב מהו ענינה, ויל"פ דמדת יום ומדת לילה הוא דהגדרת יום ולילה יהיו על פי מדת הזמן ולא ע"פ זריחת השמש ושקיעתה בפועל, כי גם כשלא תשקע החמה בזמנה והשמש יעמוד מ"מ כאשר תעבור מדת היום יהא בו דין לילה עיי"ש, והארכנו בזה במק"א.

אכזית קמא, היינו דכיון דנשתייר כזית שאסורה לו שהרי האיסור על כל כזית וכזית, וא"כ מהני שאלה להתיר אותו כזית אגב הכי מהני נמי שאלה על כל הכבר גם על מה שכבר אכלה עיי"ש, א"כ משמע דדייקא כיון שנשאר כזית שנאסר עליו ומהני לגבה שאלה משו"ה מהני שאלה על כל הכבר, הא אם לא נשתייר אלא פחות מכזית אינו יכול לשאול עליה, והתינה אי נימא דבשבועה אינו נאסר בפחות מכזית א"כ כל שלא נשתייר כזית תו אין לו על מה לשאול, אבל אי נימא דגבי שבועה גם חצ"ש אסור מה"ת א"כ עדיין יכול לשאול גם על פחות מכזית להתירה לו, אלא על כרחך מוכח דבשבועה חצ"ש מותר.

וכתבו האבנ"מ והגרעק"א דיש לתרץ דאע"פ דגם חצי שיעור אסור בשבועה, מ"מ כיון שאינו אסור אלא משום דחזי לאצטרופי להיות שיעור שלם, א"כ זה שנשבע שלא יאכל ככר זה ואכלו, ושוב לא נשאר רק חצי זית דתו לא שייך בה יותר צירוף לאותו חצי זית, לא שייך בה איסור דחצ"ש, שהרי א"א שיצטרף לשיעור שלם, ויוצא מזה דין חדש דהיכי דלא שייך שיצטרף לשיעור שלם, כגון בסוף יום אחרון של פסח או סוף יוהכ"פ בענין דליכא שהות לאוכל כזית שלם יהא מותר לאכול חצ"ש כיון דלא שייך לאצטרופי, ועיי"ש באבנ"מ שכתב דלבי מהסס בחידוש זה, וכן רע"א הניחו בצ"ע לדינא.

האמנם דרע"א והאבנ"מ רפיא בדיהו לומר חידוש זה, אך הצל"ח בפסחים (דף מ"ד ע"א) נקט הכי בהחלט, וביאר עפי"ז דברי הרמב"ם (פ"א מהל' חמץ ומצה ה"ז) דכתב דהאוכל מן חמץ עצמו בפסח כל שהוא הרי זה אסור מה"ת שנאמר לא יאכל חמץ, והקשו המפוי' מדוע הוצרך להביא מקרא מיוחד לאסור חמץ גם פחות משיעור, תיפוק"ל דקי"ל כר"י דבכל האיסורין חצ"ש אסור מה"ת. ולהאמור מיושב דאכתי איכא נפק"מ בכך דאיכא מקרא מיוחד גבי חמץ, והיינו דכיון דטעמא דר"י דמש"ה חצ"ש אסור הואיל וחזי לאצטרופי, א"כ באיסור התלוי בזמן כחמץ בפסח אם יאכל חצי זית בסוף החג כשלא נשאר עוד זמן לאכול יותר ולא שייך שיצטרף וישלים לכזית עד הלילה, א"כ כיון דלא שייך לאצטרופי עוד לשיעור שלם ליכא בה

לאיסור, וכה"ג לא אסרתו תורה, משא"כ אי לא דרשינן טעמד"ק א"כ איסור חצ"ש גוזה"כ הוא, ואין לדון בה ולהקל באיסורו באופן שא"א לצרפו לאיסור, ובכל ענין נאסר.

ועפי"ז א"ש מה שכתבו האבני מילואים ורעק"א בהא דקאמר רבא דהנשבע על ככר רק בנשתתיר הימנה כזית נשאל עליה, דאע"פ דגם חצ"ש אסור בשבועה, מ"מ כל שלא נשאר שיעור שלם ולא שייך בה יותר צירוף לשיעור שלם אין בה איסור לכך לא שייך לשאול ע"ז. ולהאמור נחא דהנה כתב בשו"ע הרב בחו"מ (הל' עוברי דרכים וצעב"ח, קונ"א אות ב') בהא דא"י בב"מ (דף ל"ב ע"ב) דאמר רבא מדברי שניהם נלמוד צער בע"ח דאורייתא, דס"ל לרבא דטעמא מאי אמרה תורה מצות טעינה בשכר ופריקה בחינם משום דבפריקה איכא צער בע"ח ולכן החמירה בו תורה דבעי פריקה בחינם, דהיינו משום דדריש טעמד"ק עי"ש מ"ש מהתוס' (ד"ה מילא).

וכיוצ"ב ראיתי מוכח שכן מוכח שיטת רבא בתמורה (דף ו' ע"א) בהא דמיייתי הש"ס המקדיש בעלי מומין לגבי מזבח עובר משום ה' שמות, וקא מקשי הש"ס דבעל מום מעיקרו אמאי לקי דיקלא בעלמא הוא, ומשני דיקלא לאו זילא מילתא ולא בזיא מילתא, מין עצים הוא, בע"מ מעיקרא זילא מילתא ובזיא מילתא כיון דשביק תמימין ואקדיש בע"מ, וקאמר עלה רבא השתא דאמור טעמא דבע"מ דלקי משום דבזיא מילתא אפילו מקדיש ליה לדמי נסכים נמי לקי עי"ש, הרי דרבא אזיל בתר טעמד"ק לחייב אף על מקדיש לנסכים מאחר ובזיא מילתא בהכי, (ואפשר להביא עוד סמוכין לכך ואכ"מ), ועל כן רבא לשיטתיה דס"ל דדרשינן טעמד"ק, שפיר קאמר דבכה"ג דלא שייך להצטרף לשיעור שלם ליכא איסור בפחות מכשיעור, ודו"ק.

והנה בשמנה לחמו (דרוש לשבת, פרק ראשון, טעם הי"א) כתב לבאר בטעם דלא נאמר ביום השבת ויהי ערב ויהי בוקר, משום דאחז"ל (והוא במד' שוח"ט הנ"ל) שלא שקעה החמה בליל שבת במעשה בראשית, ויש לבאר טעם הדבר משום דאמרו במדרש (ב"ר פ"ב, ס"ג) ויהי ערב זה עשיו ויהי בוקר זה יעקב, והנה שישת ימי המעשה רומזים לשיתא אלפא שנין דהוי עלמא ויום השביעי רומז

מעתה י"ל דאדה"ר אכל חצ"ש מעצה"ד ברגע האחרון של שעה אחת עשרה, באופן שלא היה יכול להשלים ולאכול כזית שלם מבעו", וסבר דכיון דבכה"ג לא שייך לאצטרופי לשיעור שלם שהרי מיד כשאכל חצ"ש שוב הותר לו, ממילא דבכה"ג ליכא בזה איסור חצ"ש, וכמ"ש בנוב"י לענין מוצאי פסח.

וביותר י"ל דאדה"ר קיבל על עצמו קדושת שבת והוסיף מחול על הקודש, דהיינו שהתנה שיקבל ע"ע שבת בתחילת שעה עשירית, וברגע האחרון טרם חלות התוספת אכל חצ"ש מעצה"ד, ועיין בפמ"ג (סי' רס"ג א"א סק"י) וז"ל, הנוהגים ב' שעות קודם צאה"כ לקבל שבת יפה הוא, עכ"ל, ומקור הדברים בדרכי משה שם בשם מהרי"ל, וז"ל, יכול לקבל עליו שבת מפלג המנחה ולמעלה, ולדעת מהר"ם ב' שעות קודם הלילה שהוא חלק י"ב מכל יום השבת שהוא כ"ד שעות, דומיא דשביעית בתופסת שבת הוי יום חלק י"ב בשנה, עי"ש, וזה מתאים לדברינו, [וראה מה שהביא בענין זה מכ"ק מרן אמו"ר זצלה"ה ביציב פתגם בפרשתן עמוד כ'], ודו"ק.

*

והנה בתוס' ביומא (שם) הקשו במה דאמר ר' יוחנן דחצ"ש אסור מה"ת כיון דחזי לאיצטרופי איסורא קא אכיל, דאמאי לא קאמר מטעם דכל חלב לרבות חצי שיעור, ותי' דאי מקרא דכל חלב הו"א דקרא לכוי איצטריך וחצ"ש מרבנן ואסמכוה אקרא, אבל השתא דקאמר טעמא דחולאצ"ט סברא הוא מהאי טעמא דדרשה גמורה היא, ובריטב"א מוסיף בזה דאע"ג דר"י מכל חלב נפק"ל, מפרש טעמא דקרא, עי"ש, וכבר אמרנו די"ל דר' יוחנן קאי לשיטתו, דבספר קשות מיושב להגר"י פיק בכריתות (דף כ"ז ע"א) דר"י ס"ל כר"ש דדרשינן טעמד"ק עי"ש.

ומהשתא י"ל בנידון דידן באוכל חצ"ש באופן שא"א לצרפו עוד לשיעור שלם, כגון במוצאי פסח בזמן שא"א להשלים, או בחצי זית אחרון של ככר שנשבע עליו, תליא בפלוג' אי דרשינן טעמא דקרא, דאי דרשינן טעמד"ק ואיסור חצ"ש הוא מטעם חזי לאיצטרופי, א"כ כה"ג שא"א לצרפו לשיעור אין ראוי לאוסרו, דהא לא שייך לצרפו

להר"ם דבעלמא דרשינן טעמד"ק ורק לגבי משכון דאיכא חשד יש להשוות בין העניה והעשירה עי"ש, (והמהר"ם שיק בעצמו ציין לדברי הלח"מ הללו).

וראה עוד מ"ש הרמב"ם בהל' פרה אדומה (פ"א ה"א וב') אין שוחטין שתי פרות אדומות כאחת שנאמר ושחט אותה, לא רצתה פרה לצאת אין מוציאין עמה שחורה שלא יאמרו שחורה שחטו ולא אדומה שלא יאמרו שתיים שחטו, והוא במשנה (פרה פ"ג מ"ז) לא היתה פרה רוצה לצאת אין מוציאין עמה שחורה שלא יאמרו שחורה שחטו וכו' רבי יוסי אומר, לא משום זה, אלא משום שנאמר והוציא אתה לכדה, וביומא (דף מ"ב ע"ב) דת"ק רבי שמעון היא דדריש טעמד"ק, ואמרינן דאיכא בינייהו דאפיק חמור בהדה עי"ש, וכיון דהרמב"ם לא הביא רק הא דאין מוציאין עמה שחורה שלא יאמרו וכו' הרי דפסק כר"ש דדרש טעמד"ק, וראה בתוספות יו"ט במשנה שם ובמלה"ר בערכו, ולפי"ז אתי שפיר דברי הרמב"ם דכיון דדרשינן טעמד"ק י"ל דאיסור השביתה הו"ל משום חידוש דת.

והנה אמרתי טעם לשבח בהא דנשים מצוות בקידוש היום כדרדשו חז"ל (ברכות דף כ' ע"ב) זכור ושמור כל שישנו בשמירה ישנו בזכירה וכו', דלכאורה יל"ע אמאי נשתנה מכל מ"ע שהו"ג שפטורות מהן, די"ל עפימ"ד במדרש תנחומא (ריש פר' נח) דנשים נצטוו על הדלקת הנר לפי שהיא כבתה נרו של עולם בכך דגרמה מיתה לאדה"ר באכילת עצה"ד על כן תדליק את הנר, עי"ש. מעתה כיון דאדה"ר לא נאסר לו לאכול מעין הדעת רק מבעוד יום, ואם היה ממתין עד לעת ערב ליל ש"ק שפיר היה רשאי לאכול, אלא דחטא במה שאכלה פנה, נמצא דעיקר החטא היה בכך שמיהר לאכול מעצה"ד בעוד יום, דהרי אילו היה ממתין עד שבת היה רשאי לאוכלו.

ועיין בבית יוסף (או"ח סי' רס"ז) בשם אהל מועד דמתפלל אדם של שבת בער"ש ואם ירצה מקדש על הכוס וכו', וכן עיקר אע"פ שיש מהגאונים שאמרו שאינו מקדש ולא מבדיל עד הערב עכ"ל, (עיין תוס' פסחים דף צ"ט ע"ב ד"ה עד שתחשך, וברא"ש מס' ברכות פ"ד ה"ו), וכן פסק בשו"ע (שם סעיף ד') דבפלא המנחה יכול להדליק ולקבל שבת בתפלת

ליום שכולו שבת לעוה"ב, כדאחז"ל (ר"ה דף ל"א ע"א). על כן בששת ימי בראשית הרומזים על עוה"ז שיש בהן חלק גם לעשיו נאמר בהם לילה הרומז לעשיו, שהרי גם לעשיו יש חלק בנחלת עוה"ז.

אבל ביום השבת שכולו נחלת יעקב ואין בו לעשיו חלק כלל לא נאמר בו לילה הרומז לעשיו, ולכך לא היה אפילה בליל שבת ולא שקעה בו חמה. מהי"ט בשאר הימים הרומזים על עוה"ז נכתב בהם ויהי ערב ויהי בוקר הרומזים על עשו ויעקב, אבל ביום השבת הרומז על עוה"ב דאין בה חלק לעשיו לא כתיב ביה ויהי ערב עי"ש. ויסוד הדברים כבר כתב רבינו בחיי דכיון דכליל שבת לא שלט אפילה על כן לא נאמר בו ויהי ערב, וכ"ה בהדר זקנים לבעלי התוס', ובחזקוני, וכן בפ' הרע"ב, ומקור הדברים הם במדרש תהלים הנ"ל, עי"ש.

והנה בגמ' סנהדרין (דף נ"ה ע"ב) אמר ר"ל עכו"ם ששבת חייב מיתה שנא' ויום ולילה לא ישבותו. והרמב"ם (פ"י מהל' מלכים ה"ט) כתב דאיסור השביתה לב"ג הוא רק אם מתכוון לעשות בכך דת חדשה, ונתחבטו המפו' לכאור דבריו דהרי בתורה בסתמא נאמר ויום ולילה לא ישבותו. ובשו"ת מהר"ם שיק (חאו"ח סי' קמ"ה) ביאר דדרשינן טעמא דקרא דרב"ז דאסרה תורה לב"ג לשבות היינו משום שעושה דת חדשה, ועורר שם דלפי"ז צ"ב שיטת הרמב"ם, דהרי הרמב"ם פסק (בפ"ג ממלוה ולוה ה"א) דלא כרבי שמעון דדריש טעמד"ק, והאיך כתב דאיסור שביתה לב"ג הוא רק כאשר עושה לשם דת חדשה, עי"ש.

וכבר הערנו במק"א ע"ד במ"ש דהרמב"ם ס"ל דלא דרשינן טעמד"ק, דלאו מילתא דפשיטא הוא, דהן אמת דברמב"ם שם פסק דאלמנה בין שהיא עניה בין שהיא עשירה אין ממשכנין אותה לא בשעת הלואה ולא שלא בשעת הלואה, והוא כר"י בב"מ (דף קט"ו ע"א) דלא דרש טעמד"ק, אמנם בלחם משנה שם האריך והקשה מהא דפסק הרמב"ם (איסו"ב פ"ב ה"א) דהבא על עכו"ם אפי' משאר האומות לוקה משום לאו דלא תתחתן בהם דאחד שבעה עממין ואחד כל אומות באיסור זה, ובקידושין (דף ס"ח ע"ב) אמרינן דהא דמרבינן מבי יסור לרבות כל המסירים היינו אליבא דר"ש דדרש טעמד"ק, וכתב הלח"מ בחד תירוץ דבאמת ס"ל

אין לנו מקור לדרשא זו, וממילא אין עכו"ם רשאי לעסוק כלל בדברי תורה, וכן הוא שיטת רבי שמעון בזה"ק פר' אחרי (דף ע"ג ע"א) רבי שמעון פתח זאת חוקת הפסח כל בן נכר לא יאכל בו וכו', ומה פסחא דאיהו בשר למיכלא על דאתרמיז במילה קדישא אסיר וכו', אורייתא דהוא קודש קדשים שמא עילאה דקוב"ה עאכו"כ, עיי"ש באריכות, וע"ע בזה"ק פר' אמור (דף ז"א ע"ב). ועכ"פ נחלקו בזה ר"מ ורבי שמעון אי עכו"ם רשאי לעסוק בד"ת].

והנה בדברי שאול (מהדו"ת פר' נח) כתב בטעם הדבר דעכו"ם ששבת חייב מיתה, כי אחז"ל (אבות פ"ב מ"ב) יפה ת"ת עם דרך ארץ שיגיעת שניהם משכחת עון, ולכן כיון דב"נ אסור להם ללמוד תורה א"כ כדי שינצלו מן החטא לא נשאר אצלם עצה להינצל מכל דבר פשע אלא ע"י שיעסקו במלאכה ובכך להשכיח עון, לכן ב"נ ששבת ואינו עוסק במלאכה חייב מיתה דבודאי יחטא.

לפי"ז י"ל דאליבא דרבי שמעון דגוי אינו בכלל אדם ואסור לו ללמוד תורה, קאי לא ישבותו לאזהרה על ב"נ שלא יבטלו מן המלאכה, כי ללא יגיעה ועמל עבודה יהיו פושעים ורוצחים, אבל אליבא דרבי מאיר דגם גוי מותר ללמוד תורה אין מקום להזהיר לב"נ שלא ישבותו דהרי להינצל מן העון יכול לעסוק בתורה, לכך מפרש לקרא על גלגלי המזלות, עיי"ש בבב"ד.

והנה אמרנו מכבר די"ל בפלוגתת ר"ש ור"מ אי עכו"ם חשיב אדם, דהנה לפי הראיה הרוחנית מצד התורה אין ראוי להחשיב את העכו"ם להיות בגדר אדם, כי הכינוי 'אדם' מורה על בחי' אדמה לעליון, וע"ד מאה"כ (בראשית א, כו) נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, ולא יצדק תואר זה אלא לבני ישראל אשר עליהם צלם אלוקים, משא"כ אוה"ע אשר נמשל כבהמות נדמו וכל הגוים כאין נחשבו, וכמ"ש במד' תנחומא (פר' וישב, ג) בעובדא דרבי ורבי חייא שהלגיונים של עכו"ם אין ספונים לכלום, וגרועין מהזבובים שהזבובים עושין רצונו של מקום משא"כ העכו"ם, עיי"ש, וכבר דנו קמאי בכל דבר אם הצורה או החומר הוא העיקר, ואמנם לפי מה דמישתעי אינשי הגדרת אדם הוא על המהלך על שתיים ושיג ושיח לו עם בני אנוש (ועיין

ערבית ולאכול מיד. נמצא דאם היה אדה"ר מקדים לקבל שבת ולקדש לא היה כל איסור באכילתו אפי' אם עדיין היה יום, הרי דמה שחווה גרמה לו מכשול הוא בכך שנתנה לו לאכול קודם שקידש, על כן כדי לתקן פגם זה נצטוו גם הנשים בקידוש היום.

ובכן יבואר דברי המדרש, מפני מה לא נאמר ויהי ערב ויהי בוקר ביום השבת, וצריך לומר דכיון דויהי ערב רומז על עשיו אשר אין להם שום שייכות לשבת כי במנוחתו לא ישכנו בה ערלים, דהרי אסור להם לשבות כל עיקר, והיינו דגם כאשר אינם מתכוונים לשם דת חדשה אין להם לשבות, והוא כיון דמוזהרים על יום ולילה לא ישבותו, דלא דרשינן טעמד"ק.

ומעתה דלא דרשינן טעמד"ק, לא היה אמתלא לאדה"ר דאכל רק חצ"ש, כי סבר דבכה"ג דלא שייך לאיצטרופי לשיעור שלם מותר לאכול חצ"ש, דהרי לא דרשינן טעמד"ק, ולכן כאשר חווה גרמה לו לאכול כבתה גרו של עולם ע"י שנתנה לו לאכול קודם שקידש על היום, ובאשר לכך נצטוו הנשים על קידוש היום, וז"ש מכאן שנשים חייבות בקידוש היום, ודו"ק.

*

ויתכן עוד עד"ז באו"א, עפימ"ש בבב"ד דוד (פר' נח אות ח') דאי' ב' פירושים עה"פ (בראשית ח' כ"ב) יום ולילה לא ישבותו, הא דאמר ר"ל בגמ' סנהדרין שם דבא לאסור שביתה לב"נ. ועוד יש במדרש (ב"ר פל"ד יא) דדריש לה על גלגלי הרקיע שלא ישנו את תפקידם וכאמור בקרא כל ימי הארץ זרע וקציר וקור וחום וקיץ וחורף ויום ולילה לא ישבותו, וי"ל דהנך פירושים תליין בכך, דהנה בגמ' סנהדרין (דף נ"ט ע"א) אמר ר' יוחנן עכו"ם שעסק בתורה חייב מיתה שנא' תורה צוה לנו משה מורשה ודרשינן אל תקרי מורשה אלא מאורסה, עיי"ש, ובהמשך הגמ' מותיב עלה מדדריש רבי מאיר דאפי' עכו"ם העוסק בתורה הרי הוא חשוב ככה"ג, שנא' אלה הדברים אשר יעשה אותם האדם וגו' עיי"ש, וברש"י שם דרבי מאיר לית ליה להא דאתם קרויין אדם ולא נכרים קרוין אדם, דרבי שמעון היא דדרש לה במסכת יבמות. [מבואר דלדעת רבי מאיר רשאי עכו"ם לעסוק בתורה, ועכ"פ במצות דידהו, ולדעת רבי שמעון

ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו, משא"כ אם ימנע מלאכול משאר עצי הגן אז שפיר מותר לו לאכול מעץ הדעת והבן.

שו"ר לכ"ק אאדמו"ר (חורש"י פ' יתרו תשד"מ, ט"ו בשבט) שנקט בדר"ז דאדה"ר טעה לחשוב שלא נאסר באכילת עצה"ד אא"כ יקיים הצווי מכל עץ הגן אכול תאכל עי"ש, והלום מצאתי למהר"ח אבועלפיה בספרו יוסף לקח בפרשתן שכתב דבסברא זו הסית הנחש את חוה, עי"ש.

אלא דבאנו בזה לפלוגתא דרבי יאשיה ורבי יונתן אי וי"ו לחלק עד שיפרוט לך הכתוב יחדיו או דוי"ו להוסיף, דלרבי יאשיה דלחלק צריך קרא וכל היכא דלא חילקן הכתוב משמע שניהם יחדיו, שפיר יל"פ דמ"ש ומעץ הדעת וגו' קאי אדלעיל ומוסיף על מ"ש מכל עץ הגן אכול תאכל, ובכך הו"ל לאדה"ר אמתלא שטעה בכך דסבר דאם אינו אוכל משאר עצי הגן מותר לו לאכול מעץ הדעת, אבל לרבי יונתן דלחלק לא צריך קרא דהוי"ו בלבד מחלקת, לא היה מקום לטעות דקאי אדלעיל ולפרש כנ"ל.

והנה החיד"א בראש דוד (פ' בחקותי עמוד שע"א ד"ה ובחילוק) הביא מהמהרשד"ם שכתב דבלשון בני אדם וי"ו אינו מחלק אלא בא להוסיף, (והוא בשו"ת מהרשד"ם אהע"ז סי' מ"ח, וראה חרושי רעק"א סנהדרין דף ס"ו), ושם במהרשד"ם ביאר דפלוגתת רבי יאשיה ורבי יונתן אם לחלק צריך קרא הוא רק לגבי לישנא דקרא אבל בלשון בני"א לכו"ע הוי"ו מוסיף עי"ש, ועפי"ד י"ל דפלוגתת ר' יאשיה ור' יונתן אם לחלק צריך קרא תליא בכך אם דב"ת כלשון בני אדם, דאם דב"ת כלשון בני"א לחלק צריך קרא דהרי בלשון בני"א הוי"ו מוסיף ודב"ת כלשון בני"א, אבל אם לא דב"ת כלשון בני"א י"ל דבלישנא דקרא לחלק לא צריך קרא.

ובכן יבואר לנכון מאמר המדרש, מפני מה לא נאמר ויהי ערב ויהי בוקר ביום השבת, וצריך לומר כמ"ש בשמנה לחמו דכיון דויהי ערב רומז על עשיו אשר אין להם שום שייכות לשבת, והיינו דעכו"ם אסור לשבות כי אם יתבטלו ממלאכה ירכו פשע ועון, כי אסור להם ללמוד תורה דעכו"ם אינם בגדר אדם כרשב"י, והיינו דלא דב"ת כלשון בני"א, ולפי"ז נקטינן דלחלק לא צריך קרא, ומעתה

לאאמו"ר בתשו' דבי"צ או"ח סי' ר"ס אות י"ג אם בלשון (הו"ל גוי בכלל אדם), וממילא גם העכו"ם שהן בכלל מהלכי שתים נקראין אדם בלשון בני אדם.

עפי"ז י"ל דר"מ ור"ש אזלי לשיטתייהו, דהנה במלה"ר (ערך דב"ת אות ה') הביא מ"ש הר"ש מקינון בספר הכריתות (לשון לימודים שער א' אות ל') דתחילה היה סבור ר"מ דלא דב"ת בלשון בני"א כדדריש בר"ה (דף ח' ע"א) מקרא עשר תעשר, ולבסוף כשקראוהו אחרים חזר בו וקאמר דדב"ת כלב"א כמ"ש בכריתות (דף י"א ע"א), עי"ש, וי"ל דמש"ה ס"ל לר"מ דעכו"ם בכלל אדם הוא, דאף שמצד הרוחני לא יצדק לכנותם אדם, מ"מ כיון דבלשון בני"א קרויים אדם על כן גם בלשון תורה בכלל אדם נינהו.

ורבי שמעון לשיטתו דס"ל בעלמא דלא דב"ת כלשון בני"א, כמ"ש התוס' בב"מ (דף ל"א ע"ב ד"ה דברה) דבעלמא ס"ל לא דברה תורה וכדדריש בר"ה שם מעשר תעשר, ורק גבי העבט תעביטנו ס"ל דדב"ת בלב"א כיון שנא' די מחסורו עי"ש, ועיין מלה"ר (שם אות א'), לכן ס"ל דאין להשיגח בלשון בני"א, דהואיל ומצד התורה אין ראויין לתואר אדם אין נחשבים בכלל כאדם, ודו"ק.

נקדים עוד מה שאמרנו לתרץ סברת אדה"ר שדן בעצמו היתר לאכול מעצה"ד, עפי"מ שדקדקו המפוי בלשון הכתוב ויצו ה' אלוקים על האדם לאמר מכל עץ הגן אכל תאכל ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו וגו', דמפני מה הוצרך להקדים לצוות מכל עץ הגן אכול תאכל וכי הי' מחויב לאכול מכל עץ הגן, והו"ל רק להזהירו שלא יאכל מעץ הדעת, (ואכן לכן דרשו בגמ' סנהדרין דף נ"ו ע"ב, האי קרא לענין שבע מצוות ב"נ), שו"ר שכרבנו בחיי והובאו דבריו בזרע ברך דהו"ל מ"ע לאדה"ר שיאכל מכל הפירות עי"ש, וכ"ק אאמו"ר וצללה"ה (בשפ"ח חו"פ לט"ו בשבט, דרוש צ"ה) ביאר עפי"ז דברי הירושלמי סוף קידושין עתיד אדם ליתן דין וחשבון על כל שראתה עינו ולא אכל. וי"ל דבגין כך טעה אדה"ר וסבר דאזהרתו שלא לאכול מעצה"ד הוא דווקא באם יאכל מכל עץ הגן, והיינו דהיה תנאי באזהרה זו שאסור לו לאכול גם משאר עצי הגן וגם מעץ הדעת, והכי איתפרש ליה לקרא מכל עץ הגן אכל תאכל שאם יאכל משאר עצי הגן או אז

מיניה לא היה חוטא, וממילא כיון שיש יותר עונות הו"ל קרוב יותר להפסד.

הבאנו כמו"פ מ"ש בחוות יאיר (לבעל האור חדש) לבאר הכתוב וכו' לציון גואל ולשבי פשע ביעקב נאום ה', ע"פ הנ"ל דמועיל תשובה רק עד דכ"א ולא עד בכלל, וכה"א שובה ישראל עד ה"א ולא עד בכלל, אכן למ"ד דעד ועד בכלל מהני תשובה לכל החטאים, והנה קי"ל בשו"ע (חו"מ סי' מ"ג סכ"ז) דהנשבע לפרוע לחבירו עד הפסח חייב לפרוע קודם שיגיע הפסח דבלשון בני אדם עד ולא עד בכלל, וז"ש וכו' לציון גואל ולשבי פשע ביעקב דלכל החטאים שבי פשע דמהני תשובה אפי' לעבירות החמורות והטעם משום נאום ה' דהו דיבורו של הקב"ה ולא איש קל ולא דכ"ת כלבנ"א ולכן עד ועד בכלל, ודפח"ח.

נקדים עוד דבגמ' שבת (דף פ"ז ע"א) דמשה שבר את הלוחות דדרש ק"ו מפסח מה פסח שהוא אחד מתרי"ג מצות אמרה תורה וכל בן נבר לא יאכל בו, התורה כולה וכו', ובמהרש"א (ביבמות דף ס"ב ע"א) הביא מה שהק' בפענח רזא דק"ו פריכא שהרי עכו"ם רשאי לעסוק בתורה, כדדרש ר"מ דאפי' עכו"ם שעוסק בתורה ה"ה ככה"ג וכו', עיי"ש, ואולם לרשב"י דאודה"ע אינם בכלל אדם ואינם רשאים לעסוק בתורה א"ש האי ק"ו וכדין שיבר הלוחות.

ולפי"ז א"ש עפימש"כ דרשב"י היה ניצוץ ממרע"ה, ראה ספר הגלגולים (פרק ס"ד) דרשב"י היה ניצוץ דמשרע"ה וכו' עיי"ש, ובליקוטי הש"ס (שבת עמוד ט"ז) דע כי הרשב"י היה ניצוץ ממרע"ה וכמו שברח משה מפני חרב פרעה והשיג שלמותו שם במדבר כך הרשב"י ברח מפני הקיסר והשיג שלמותו שם במערה וכו', וע"ע בהגה"ה שבסוף הקדמת הזוה"ק שהוסיף על הנ"ל דלכן עשה ספרא דצניעותא ה' פרקים כנגד חמשה חומשי תורה וכו' עיי"ש, (וענין זה הובא כמו"פ בספרי מהר"י צמח בזהר הרקיע ובגובלות חכמה ובקול רמה, וכ"ה בעמק המלך שער א' פנ"א). ובמגלה עמוקות (פר' ואתחנן אופן ע') ראה משה מה שיתקן רבי שמעון בן יוחאי, שהיה ניצוץ שלו מזמנא תניינא דסליק משה להר, ולכן כמו שמשה תיקן ה' ספרים, כן רבי שמעון חיבר ה' פרקים ספרא דצניעותא. וזה סוד פסוק עלית למרום שבית שב"י (תהלים סה, יט) נוטריקון

לא היה אמתלא לאדה"ר דסבר דמ"ש ומעץ הדעת וגו' קאי על מ"ש מכל עץ הגן אכול תאכל, ולכן כאשר חוה גרמה לו לאכול כבתה נרו של עולם ע"י שנתנה לו לאכול קודם שקידש, ובאשר לכך נצטוו הנשים על קידוש היום, וז"ש מבאן שנשים חייבות בקידוש היום ודו"ק.

*

והנה נתחבטו הקדמונים האיך אמרו חז"ל (עירובין דף י"ג ע"ב) דנמנו וגמרו דנוח לו שלא נברא, והלא מקרא מלא דיבר הכתוב (בראשית א, לא) וירא אלוקים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד וגו', וכיצד שייך לומר שאין בריאת האדם טובה הוא ונוח לו שלא נברא, והרי קוב"ה טוב ומטיב לכל.

וכתבו המפוי' (עי' כסף נבחר סו"פ יתרו) דאף דנוח שלא נברא מחמת שקרוב לבוא לידי הפסד ע"י שהל"ת מרובין כמש"כ המהרש"א כנודע, מ"מ הרי כבר הקב"ה הרפואה דמראשית כזאת ברא כח התשובה שעל ידה נסלח לכל עדת בני, ובפרט בתשובה מאהבה דזדונות נעשין לו כזכויות, לכך שפיר הו"ל נוח שנברא, ויל"פ דז"ש בגמ' שם ועכשיו שנברא יפשפש וימשמש במעשיו דהיינו דממה שהקב"ה בראנו וא"כ בוודאי טוב לנו הבריאה והיינו כי גם אחר החטא יכולים לחזור בתשובה ולתקן הכל, על כן שפיר נאמר וירא אלוקים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד, כי על ידי תשובה שפיר טוב לו שנברא משלא נברא.

ואמנם נודע מה שדן בתוספות יוה"כ (יומא דף פ"ו ע"ב) אי מועיל תשובה גם על ג' העבירות החמורות, ומסיק דבמחלוקת אמוראי הוא, יעו"ש, ודורשי רשומות נתנו סימן תשב אנוש עד דכא דכ"א נוטריקון דם כפירה אשת איש, דעד הנך ג' עבירות הוא דמועיל תשובה, משא"כ בעבירות הללו אין ארוכה למכתו, (של"ה מסכת יומא פרק נר מצוה). מעתה אי לא מהני תשובה על הכל הדק"ל מה שנא' וירא אלוקים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד. כי נמצא שהוא קרוב יותר להפסד, שכן אם נכשל בעוונות חמורות אין לו תקנה, ובפרט לפימש"כ בישמח משה (ראה פר' נצבים, עה"פ אתם נצבים, ד"ה עוד) שבכל חטא ועון שעובר יש בזה משום אביזריהו דע"ו, שכן אילו היה יודע שהקב"ה מלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי

ובכן מובן דעל כן נברא העולם בשביל משה שנקרא ראשית, דלולי כן שמרע"ה שבר הלוחות, כי לא היה דין ק"ו, מטעם דגם עכו"ם רשאי לעסוק בתורה, והיינו דהו"ל בכלל אדם כי דב"ת כלשון בנ"א, א"כ היה נקבע דעד ולא עד בכלל, ולא היה מהני תשובה על עבירות החמורות והו"ל נוח שלא נברא, ורק על ידי שנקבע הלכה למעשה ע"י מרע"ה דעכו"ם אינם בכלל אדם דלא דב"ת כלב"א, ולפי"ז עד ועד בכלל, וממילא דמהני תשובה על הכל א"כ שפיר נוח לאדם שנברא, לכך בזכותו נברא העולם, ולכן בראשי"ת ר"ת תנא אלוקי רבי שמעון בר יוחאי, שהוא באותו בחינה שאין עכו"ם רשאי לעסוק בתורה, ועי"ז מועיל תשובה לכל, ולכן איתא בזמר בר יוחאי נעשה אדם נאמר בעבורך, כי לפי שיטת רבי שמעון מהני תשובה על הכל וממילא דנוח לו לאדם שנברא, ודו"ק.

'שמעון' בן יוחאי, שהוא בזמנא תניינא דסליק להר וכו', (וראה עוד בסדר הדורות חלק תנאים ואמוראים אות ש', רשב"י ס"ק ח', ושם אות א' ראבר"ש ס"ק ב'), ובאשר לכך מובן דמרע"ה נקט בשיטת רשב"י דעכו"ם אינו בכלל אדם ואסור להם ללמוד תורה, לכך דרש ק"ו ושבר את הלוחות.

לכך כיון דאמה"כ ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול וגו' ופרש"י ששבר את הלוחות, והיינו דדן ק"ו מפסח, דס"ל דעכו"ם אסור ללמוד תורה, דלא דרשינן כר"מ אשר יעשה אותם האדם, דעכו"ם אינם בגדר אדם, דלא דב"ת כלב"א, מעתה נקטינן דעד ועד בכלל וממילא דמהני תשובה על כל דבר פשע, ושפיר הו"ל נוח לאדם שנברא דהרי אע"פ שקרוב להכשל מ"מ יכול לתקן הכל ע"י תשובה, לכך פתח הכתוב בראשית ברא וגו' שהתחיל הכתוב בסדר בריאת העולם שהוא ספר תולדות האדם, כי נוח לו שנברא, ודו"ק.



תוכן התורה שנשא כ"ק מרן שליט"א בשוה"ט ליל שב"ק העעל"ט

יליף מברייתו של עולם, דכתיב (בראשית א, ה) ויהי ערב ויהי בקר יום אחד.

שמעתי מכ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע לפני רבות בשנים (ראה שפע חיים דרשות חורש"י תשד"מ, פר' ויחי; דרשות חורש"י תשל"ה, פר' מטו"מ, ועוד) מעשה נורא המסופר על הבעש"ט הק', שהייתה בימיו עלילת דם בק"ק שדה לבן, והכריחו את היהודים שנתפשו להשתמד בהבטחה שאם ישתמדו יניחום בחיים, ובסופו של דבר אחר שהשתמדו הוציאו להורג.

כאשר הגיעה הידיעה המרה אל הבעש"ט הק' למעזיבו, הפיל עצמו לארץ בבכיות עצומות ויללות נוראות וחכט ראשו ברצפה, כשהוא צועק וצועק מנהמת לבו הטהור, ווי קען אזא זאך געשען, פארוואס האט עם פאסירט [איך יוכל להיות כזאת, למה קרה כך], למה הסתירו זאת ממני ומדוע לא שאלו אותי מקודם אם אני מסכים לגזירה כזו.

אותו יום ערב שבת היה, והבעש"ט שכב כך על הארץ עד צהרי היום ולא הלך למקוה. כמובן שכל החבריא קדישא של תלמידיו נאספו שמה וניגשו אליו בבקשה שיתרומם ויקבל פני שבת, אבל הוא לא שמע לדבריהם. כך עברו כמה שעות וכבר נהיה

בתוה"ק בפרשתן בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום ורוח אלוקים מרחפת על פני המים, ויאמר אלוקים יהי אור ויהי אור.

במדרש (מדרש אגדה, בראשית א, א, והובא ברש"י) מתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין שנאמר בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ, ראה שאין העולם מתקיים הקדים מדת הרחמים ושתפה למדת הדין, שנאמר (ב, ד) ביום עשות הוי' אלקים ארץ ושמים, עיי"ש.

כן יש לנעוץ סוף התורה לתחילתה, כמה שסיים (דברים לד, יב) ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל, ופתח בבראשית ברא אלוקים.

נקדים לבאר מה שפתח רבינו הקדוש בתורה שבעל פה 'מאימתי קורין את שמע בערבין' וכו', ובגמ' תנא היכא קאי דקתני מאימתי, ותו מאי שנא דתני בערבית ברישא לתני דשחרית ברישא, תנא אקרא קאי דכתיב (דברים ו, ז) בשכבך ובקומך, והכי קתני זמן קריאת שמע דשכיבה אימת, משעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן, ואי בעית אימא

מצרים כלי כסף וכלי זהב, שלא יאמר אותו צדיק ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה קיים בהם, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם וכו'. וכבר תמהו קמאי, וכי השי"ת צריך לקיים מאמרו רק כדי שלא יאמר אותו צדיק, הלא השי"ת הוא גזור ומקיים.

אלא שבזמן גאולת מצרים טען המקטרג, שההבטחה של רכוש מצרים הוא רק אם ילכו בני ישראל בדרך התורה והמצוות ויתנהגו בדרכי האבות, אבל כאשר סרו מן הדרך הטובה ויתערבו בגויים וילמדו ממעשיהם, ועד אשר שר של מצרים טען מה נשתנו אילו מאילו הללו והללו עובדי ע"ז, והשיב לו הקב"ה שוטה שבעולם אתה דן אונם כמזיד וכו' (ילקוט בשלח, רמז רלד), על אופן כזה לא היתה ההבטחה שאחרי כן יצאו ברכוש גדול. ורמז בתשובת הקב"ה אליהם, דאם כדבריכם שאין הם ראויים שיקיימו עמהם הבטחת הרכוש יען כי אינם בכלל זרע אברהם יצחק ויעקב, אם כן איפוא מדוע סבלו כ"כ בצער ויסורי הגלות, ומדוע הרגו אותם המצרים ועינו אותם קשות, בקיום מה שנאמר כי גר יהיה זרעך וגו', הרי לדבריכם כאשר אינם הולכים בדרכי האבות אין הם בגדר זרע אבות, ובהכרח דהיות שלגבי קיום גזירת הגלות והעינוי הסכמתם שהם בגדר כי גר יהיו זרעך וגו', א"כ לא יתכן כי בנוגע לקיום ההבטחה כבר אינם בכלל זרעך.

וזה שאמר השי"ת למשה, שלא יאמר אותו צדיק ועבדום ועינו אותם וגו' קיים בהם, כמו שהם, ואח"כ יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם, דלפי המקטרג שאין ראויים לקבל הרכוש, מדוע לענין הגלות והעינוי היה דינם כזרע אברהם.

ואף בעמדם על ים סוף, כשביקש המקטרג למנוע מבקיעת הים עבורם, דחה הקב"ה אותו על ידי טענה זו, שכשם שבארץ מצרים להתענות תחת יד פרעה ועבדיו ולהתענות על ידיהם היו נחשבים כבני אברהם יצחק ויעקב, כמו כן יחשבו אף עתה לזרעיהם, ויעברו כולם את הים ויוושעו מאויביהם.

ופי' מרן אאדמו"ר זי"ע כי ענין זה רמז בפסוק (תהלים פו, ו) ה' יספור בכתוב עמים, שהשי"ת מתנהג עם ישראל כהנהגת אומות העולם, דכיון שהגויים רודפים ושונאים את בני ישראל בעבור היותם יהודים, אזי גם לענין הטובה מן הראוי שייחשבו ליהודים כשרים, דאי אפשר לומר שני הפכיים, עכתוד"ק.

ליל שבת והבעש"ט לא התפלל מנחה ולא קיבל שבת, אלא שכב על הארץ בבכיה מרה. תוך כדי צעקותיו שמעוהו תלמידיו אומר: ברוך הבא אברהם אבינו, איך הסכמת שיעשו כך לבניך... וכך מנה את כל האושפיזין קדישין ועוד צדיקים קדושי עליון שכבר לא היו בעולם אלפי שנים, וקידם אותם בשאלה, איך הסכימו שיעוללו כזאת לבני ישראל והיכן היו בשעת מעשה.

כל זה נמשך עד שעה מאוחרת, ורק כחצות ליל שבת פסק מבכיותיו, בהטעימו אחר כך: לא רציתי ולא הייתי מפסיק, אלא שהשכינה הקדושה בעצמה הבטיחה לי שיותר לא יעשו כזאת לישראל ולא יהיו עוד גזירות שמד שיכריחו יהודים להמיר את דתם. אז נהפך הבעש"ט לאיש אחר ורחץ פניו ולבש בגדי השבת והתפלל וקידש על היין, ולאחר מכן אף ערך שולחנו עם תלמידיו הקדושים.

ממחרת השבת זימן הבעש"ט אליו את תלמידיו הקדושים ואמר להם שיכינו עצמם, כי הזמין את ה"מ בעצמו שיבוא לומר לו למה עשה כן, כי אם רצה להרוג את היהודים - למה לא הסתפק במיתתם, ואם רצה שיצאו לשמד, הרי יצאו לשמד, אבל למה עשה את שניהם, שלאחר שהמירו את דתם עוד הרגו אותם. כך הוה ולאחר זמן קצר הופיע שם ה"מ בדמות פריץ, שאל אותו הבעש"ט למה עשה כזאת, שלא הסתפק במה שהמירו את דתם אלא שבנוסף לזה הרגו אותם. השיב לו ה"מ, שבזה היתה כוונתו לשם שמים, שכאשר יכריחו יהודים להשתמד, ידעו שלא ינצלו בכך ממיתה וממילא לא יצאו לשמד. ע"כ העובדא ומעשה זה הוא הפלא ופלא.

והנה כבר עברו מאותו מאורע כמאתיים וחמישים שנים, בהם המשיכו רשעי אומות העולם להרע לישראל ולהרגם בכל מיני מיתות משונות וגזירות קשות אכזריות, ורחק ממנו מנחם שיוכל לנחם אותנו כאשר התנחם הבעש"ט. ורק חיזוק אחד יש לנו מעובדא זאת בראותינו שאצל הגויים אין שום הבדל וחילוק בין יהודי ליהודי, וכל מי שבשם ישראל יכונה הרי הוא כמטרה לחץ להרגו ולהשמדו רח"ל, ואומרים לנו ונשמידם ולא יזכר שם ישראל עוד, היל"ת.

וכבר דיבר בקדשו מרן אאדמו"ר זי"ע לבאר מאמר הזו"ל (ברכות דף ט' ע"ב) אמר לו הקב"ה למשה בבקשה ממך לך אמור להם לישראל בבקשה מכם שאלו

מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך, וכשיש חושך אפילה גם ניצוץ קטן של נפש ישראלית תאיר אורה הרבה בחושך, ולפי החושך של אמות העולם שכ"כ החשיכו עיניהם וליבם של ישראל, מזה עצמו יצא האור להאיר על כל מי שבשם ישראל יכונה להיות ראוי והגון לישועה, ולראות באורם של ישראל, ואז יושלם כוונת הבריאה ויתקיים רצון העליון.

ויונעץ סוף התורה לתחילתה, לכל האותות והמופתים אשר שלחו ה' לעשות בארץ מצרים ולא שעה אל המקטרג שמען מה נשתנו אלו מאלו, אלא עשה אותות ומופתים במצרים ובפרעה והוציאם ביד חזקה ובמורא גדול, והכל היה לעיני 'בל' ישראל, ללא שום חילוק והבדל כיצד הוא נראה ומה מדריגתו בעבודת ה', כי היתה הגאולה לפי השעבוד וכל מי שנשתעבדו בו הרי שהיה בכלל הגאולה, וכמו כן יהיה בזמן הגאולה העתידה שהיא תכלית בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, בו יכירו וידעו כל יושבי תבל כי הוא בורא כל העולמים אשר אז יהיה האור לפי החושך, שכל מי שהיה עמוף בחשכת הגלות והשתעבד לד' מלכויות יהיה בכלל האור של הגאולה.

כל זאת ראה רבינו הקדוש ורמזה בתחילת סדר המשנה ופתח בעניין קריאת שמע של ערבית, המרמז על חשכת הגלות בין האומות, וישראל נופלים מטה מטה ומכל מקום כל כמה שיפלו אין לך כמעט איש מישראל שאינו יודע לומר שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, ואף שאינו יודע שום דבר מענייני יהדות הרי יודע לומר פסוק זה של 'שמע ישראל', ואף השפלים והפחותים ביותר כשעמדו בפני נסיון שמד או שעמדו עליהם לרצחם נפש היו צועקים שמע ישראל וגו', וכל אותם הרוגים וטבוחים יהיו בכלל הישועה לעתיד, וכפי שסיים רבינו הק' את סדר המשנה (שלהי עוקצין) עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות, ואין הכוונה דייקא לצדיק גמור ממש, אלא 'ועמך כולם צדיקים' (ישעי' ס, כא), כל מי שהגויים חפצים לרצחו ולרדפו והוא זועק שמע ישראל הרי הוא בכלל 'צדיק' ויזכה לשכר הזה של לעתיד לבוא ויהיה לו חלק לעולם הבא.

זאת למד מברייתו של עולם כפי שנרמזו בפרשתן 'בראשית ברא אלקים', שעיקר תכלית הבריאה היא בשביל שתתגלה מלכותו לעין כל, ולעת ערב יהיה אור, וענין זה שהאור יהיה לפי החושך רמוז גם במה

ועפי"ז יפורש מה שאמר הקב"ה למשה רבינו ע"ה בקריעת ים סוף (שמות יד, טז) ואתה הרם את מטך ונטה ירך על הים, דהיינו שכנגד טענת שר של מצרים שאין ישראל ראויים לישועה כי הללו והללו עובדי ע"ו, אמר לו הקב"ה הרך מטך היינו לרמוז שכשם שלענין המטח שהכו בהם ועינו אותם היו נקראים בני ישראל, כמו כן ונטה ידם על הים וראויים כולם להיעשות להם גם ושיקרע הים בפניהם.

והנה אין אנו משיגים דרכו של הקב"ה, ואין אתנו יודע עד מה, אכן שמא אפשר לומר, דהנה כתיב (מיכה ז, טו) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, וכשיתעורר הבוכ"ע לגאול את שאר עמו וחפץ הוא לבלתי ירח ממנו נדח וכל נפש מישראל יזכה לישועה, ומנגד יעמוד המקטרג לטעון דמאחר ונפלו מדחי אל דחי עד אשר ככל הגויים בית ישראל אין הם ראויים לגעולה, אכן על זה יענה לעומתו הבורא ב"ה ויאמר שכאשר התגברו בני ישמעאל על עם ה' להמיתם במיתות משונות ולשפוך דמם כמים כצאן לטבח אנשים נשים וטף לא שתו ליבם בין עובד אלקים לאשר לא עבדו, ועל כל מי שנקרה בדרכם התייעצו להשמידו באמור להם עם ה' אלה, וא"כ גם כשיגיע עת קיום היעוד (ירמי' ל, יא) כי אעשה כלה בכל הגויים וגו' אך אתך לא אעשה כלה, הרי שכולם יהיו בכלל ההצלה והישועה בלא שום חילוק והבדל וכל זרע ישראל יזכו להיות בכלל הישועה.

והנה תכלית בריאת ה' את עולמו היה למה שיהיה בגאולה העתידה, ויהיה זה בבחי' מה שהיה קודם חטא אדה"ר, ובו יתוקן עולם במלכות שד"י ויאמרו כולם ה' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה, ויראו כולם בכבודם של ישראל כי הם עם ה' ונחלתו, עושי רצונו ומקדשי שמו. וזהו שרמז הכתוב בראשית ברא אלקים וגו' ודרשו חז"ל (ויק"ר לו, ד) בשביל ישראל שנקראו ראשית, ונרמזו כאן כל הגלויות והפורענויות שיעברו על ישראל כל ימי העולם, כאשר דרשו במדרש (ב"ר ב, ד) על הפסוק והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום שמרמז על כל הד' מלכויות שישתעבדו בני ישראל, עד שיהיו בחושך אפלה ויתרחקו מרוח אלקים שמרחפת על פני המים, ויקויים בהם (תהלים קו, לה) ויתערבו בגויים וילמדו מעשיהם. אך כשיגיע עת של ויאמר אלקים יהי אור היינו זמן הגאולה, אז ויהי אור לכולם, והאור יהיה לפי החושך של הגלות, כי

החג הקדוש ושקדשו את היום בתפילות ובזמירות, ובין אותם שאינם יודעים מכל זה, וכולם נשרפו ונמבחו על ידם במיתות משונות, כי הם רואים ומחשבים את כולם כזרע ישראל, א"כ ממילא כולם יהיו בכלל הרחמים העתידיים בעת הגאולה.

בדבר זה אנו מתחזקים בעת הזאת, וצריכים אנו לידע כי הכל הוא רק רחמים וחסדים מאתו ית"ש, ובוודאי שאין אנו יכולים להבין הכל. ועלה כעת ברעיוני לפרש הפסוק (תהלים קמה, ט) טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו, היינו שאנו יודעים ש'טוב ה' לכל', וכל מעשיו טובים וחסדים הם, ורחמיו על 'כל מעשיו' כי הוא רואה ויודע כל מעשיו מתחילתו ועד סופו, ואילו היו יכולים לראות הכל היו יודעים ומבינים שהכל הוא רחמים וחסדים ואין בהם שום בחי' 'דין'.

ויורמו בפסוק בפרשתן (בראשית א, לא) וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד, שאף שקשה לנו מאד לראות את הטוב שבדבר, אך אנו יודעים שחסר לנו הראייה בכל הדבר השלם ורק מי שבמדריגת 'וירא אלקים את כל אשר עשה', שיש לו את הראייה הכוללת על כל המעשה אשר נעשה מראשית הבריאה עד תכליתה, הוא יראה ויבין שהכל 'טוב מאד', ומאתו לא תצא הרעה.

אשר על כן נתחזק כולנו ביודענו שהנה קרוב זמן ישועתנו, ובזכות קריאת פרשת בראשית בו אנו מקבלים עול מלכותו עלינו ומקבלים הכל באהבה. ונקרא שבת זו בשם 'שבת בראשית', כי עצם שמירת שבת מרמזת על אמונה שלימה וקבלת עול מלכותו, וכתב רביה"ק מוהרצ"א זי"ע בבני יששכר (מאמרי השבתות, מאמר ח, אות יג) בראשית בגי' נחמיה בן חושיאל מנחם בן עמיאל ואליהו, שם שני הגאולים לעתיד, משיח בן יוסף שהוא נחמיה בן חושיאל, ומשיח בן דוד הנקרא מנחם בן עמיאל, יחד עם אליהו אשר הם יבואו לבשר לנו הגאולה, עת אשר בכל הגויים יעשה כלה, ויכלה שעיר וחותרו ויעלו לציון מושיעים בגאולה שלימה, במהרה בימינו אמן.



שנא' 'ויהי ערב ויהי בוקר', שלפי גודל הערב וחשכות הגלות יהיה בוקר הגאולה. ולכן פתח רבינו הקדוש בדין זה את התורה שבע"פ, כשם שהתורה שבכתב פתחה בעניין זה.

והו שאמרו חז"ל במדרש בתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין, כי מצד הדין והאמת רק אלו שעובדים את יוצרם ועושים רצונו הם הם הראויים לישועת ה', אך אלה שהתרחקו מדרך ה' שוב מה נשתנו אלו משאר גויי הארץ העתידים לכלותם מן העולם. אך צפה הקב"ה עד סוף כל הדורות וראה את פני הדור שיהיו מטה מטה ומי יוכל להתקיים לזמן הגאולה רק מעט מועיר, לכן במידת רחמיו צירף מידת הרחמים למידת הדין, והיינו שכל מי שסבל מידת הדין שפגעה בהם בגלותם תחת ידי רשעי האומות הוא יזכה להיות בכלל הרחמים העתידיים ואז יהיה קיום לעולם.

ונרמו זה בפסוק (בראשית ב, ד) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות הוי"ה אלקים וגו', ודרשו חז"ל (ב"ר יב, ח) אל תקרי בהבראם אלא באברהם, שאברהם אבינו ע"ה הוא פעל להנהיגה זאת כנ"ל שהתפלל על יציאת מצרים שבכולם יתקיים ההבטחה 'ואחר כן יצאו ברכוש גדול', בכל מי שהתקיים בו 'ועבדום וענו אותם'. ובזכותיה דאברהם נקבע כן לדורות עד הגאולה העתידה, שכל מי שהיה בכלל מידת הדין יהיה בכלל הרחמים. וזהו שאמר ביום עשות הוי"ה אלקים ששיתף מדת הרחמים עם מדת הדין, שיהיה בבחי' ארץ ושמים והקדים שמים לארץ, שלא ידמה שצדיק הוא רק מי שנקרא צדיק בשמי מעל בעולמות העליונים וכל מעשיו הם בשלימות, אלא גם וארץ היינו מי שבארץ נקרא צדיק, והיינו אצל אומות העולם שגם הוא נקרא אצלם בשם 'יהודי', ולקה הוא וסבל תחת ידם בגין היותו מזרע אברהם יצחק ויעקב, על כן גם בשמי מעל יחשבו אותו לצדיק, וכשם שאותם ישמעאלים ימ"ש לא הבחינו בין אותם יהודים יקרים שרקדו בהקפות בליל

יום שב"ק

תפילת שחרית התפלל לפני העמוד - הרה"ג ר' ניסן רייך רא"כ 50 דף גפ"ת במרכז התורה. אחר תפילת שחרית אמרו כל הקהל יחדיו בצוותא יום השבת בספר תהלים, לרגל המצב הקשה השורר בארה"ק. בעליות התכבדו, כהן - הרה"ח ר' אהרן הרשקוביץ

מרחובות, לוי - הרב שלמה זאב קליין מפעיה"ק, שלישי - הרה"ג רבי מאיר משולם שליט"א בן כ"ק מרן שליט"א, רביעי - החתן מורנו דוד שאול נ"י בן הרה"ח ר' ישעיהו רוטנברג מפעיה"ק (ב"ר פרץ מפעיה"ק, וח"ר גרשון הרשקוביץ מפעיה"ק), חמישי - הרה"ג ר' יעקב עזרא ראטה שליט"א מנאמני בית מרן שליט"א, שישי - מרן

גולדשטיין מפעיה"ק, אחרון - הרה"ח ר' ישי לוינשטיין מגבאי בית מדרשנו ברמת אלחנן בב"ב, מפטיר - החתן מורנו יעקב שרגא נ"י בן הרה"ג ר' צבי שנק ר"מ בישיבה"ק לצעירים שפע חיים באלעד, הגבה - הרב אברהם שמואל ליבער מלונדון, גלילה - הר"ר אברהם הערץ ממאנסי. אח"כ בירכו החודש 'מרחשון'. תפילת מוסף התפלל לפני העמוד - הרב מרדכי ברוך בלומנטל סגן מנהל ת"ת דרכי אבות פעיה"ק

שליט"א [אחר העליה נערך מי שברך לרגל הולדת הבת להר"ר אברהם ברוך לוינשטיין מקרית הבעש"ט (ב"ר אהרן מפעיה"ק)], שביעי - הרה"ח ר' פרץ רוטנברג מפעיה"ק, הרה"ח ר' גרשון הרשקוביץ מפעיה"ק, הנדיב הרה"ח ר' שלום מרדכי שווארץ ממאנסי, הרב דוד משה שווארץ מפעיה"ק (כהג"ר ירמי מירושלים, וחה"ר שלמה זאב קליין מפעיה"ק, - קריאת השם), הבחור הבר מצוה שלמה זלמן נ"י בן העסקן הר"ר אברהם יצחק

תוכן התורה שאמר כ"ק מרן שליט"א בשוה"ט עתיקא קדישא העעל"ט

התורה רצ"ל שיהיה התחלת הלימוד מהחודש הזה לכם שיהיה התחדשות העולמות הזה לכם לטובתכם להוריד השפעות טובות לבנ"י. וזה שפתח בבראשית כי כח מעשיו הגיד לעמו מסר להם זה הכח שירד ע"י לימודים התחדשות רחמים וחסדים על ישראל. אמן, עי"ש.

ועפ"י יבואר תורת המסורה, כי בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ, והוא השי"ת ברא ועשה הכל ועושה בו כרצונו תמיד בכל עת, אולם למן היום אשר ברא אלוקים אדם על הארץ, או אז ניתן הכח והממשלה ביד הצדיקים אשר ברא אלוקים 'לעשות' שהם יכולים לעשות ולברוא עולמות חדשים, וממילא לבטל כל הגזירות, כי באותן העולמות לא היו הגזירות מעולם, והבן.

וביותר י"ל, דהנה י"ל דדבר זה שהצדיקים בכוחם לברוא עולמות חדשים, נובע מכך דהנה נודע מש"כ האור החיים הקדוש, עה"פ ויברך אלוקים את יום השביעי וגו' כי בו שבת וגו', ותו"ד, דהנה אמה"כ (שמות כ. יא) כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וגו', דהיינו שבהעת בריה"ע נתן הקב"ה כח לעמוד ששת ימים ולא יותר, אלא דכיום השבת חוזר השי"ת ומשפיע נפש לעולם שיתקיים עוד ששת ימים, וזולת זה היום היה העולם חרב בגמר ששת ימים וחוזר לתוהו ובוהו וכו', ועפ"י מבאר מאמו"ל (שבת דף קי"ט ע"ב) כל המקדש וכו' ואומר ויכלו וגו' כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, דלכאו' מי שמע כזאת שיבא אדם וישתתף בדבר שכבר נגמרה מלאכתו אין אחר מעשה כלום ובמה נעשה שותף. ולהאמור יבואר כי להיות שהשבת הוא המקיים את העולם ששת ימים וכן הוא לעולם, ומציאות השבת בעולם הוא קיומו שמקיימים אותו כי אם אין מקיימים שבת אין שבת, לכך כל המקדש

בתוה"ק בפרשתן (בראשית א, א) בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ וגו', ובבעה"ט דבמסורה ג"פ 'ברא אלוקים', חדא הכא, ואידך (להלן ב, ג) אשר ברא אלוקים לעשות, ואידך (דברים ה, לב) למן היום אשר ברא אלוקים אדם על הארץ.

ונל"ב בזה, ובהקדם מאמר רביה"ק הר"א זי"ע בספרו הק' נועם אלימלך (פר' ויצא) עה"פ ויעקב היה רועה את צאן לבן, בתוד"ק: וכבר אמרתי הטעם שהצדיק יכול לבטל הדינים הקב"ה גזור והצדיק מבטל, הוא עיד"ז מחמת שהגזירה נגזרה באיזה עולם והצדיק עושה שמים חדשים ונמצא לא היה הגזירה בזה העולם וממילא הגזירה במילא.

ועוד שם (פר' תצא), דהנה השי"ת הוא הוא ברא ועשה את עולמו, ועושה בו כרצונו, ולעומת זה ברא השי"ת הצדיק שיכול לבטל גזירותיו, ולכאו' איך אפשרי שיבטל הצדיק הגזירות שכבר נגזרו בשמים בעולמות עליונים, אכן הענין הוא ע"ד הכתוב (תהלים לג, ו) בדבר ה' שמים נעשו, דהיינו הצדיק על ידי עסקו בתורה לשמה, ומחדש בה חידושים, נעשו שמים חדשים, ועושה מעשה בראשית, ונמצא ממילא הגזירות בטליו, שלא היו באותן העולמות שנבראו מחדש, עכל"ק יעו"ש, וכ"ה בכמ"ק בספרו הקודש.

וראה בספה"ק תפארת שלמה (בפרשתן), וזל"ק, בשם הרה"ק האלקי בעל ס' נועם אלימלך זצ"ל כי ענין המתקת הדינין הוא על ידי חדושי תורה של הצדיק, כאשר הצדיק מחדש חדושי דאורייתא הנה מזה נעשה שמים חדשים כמבואר בזה"ק והנה שם לא חלים כלל מכל הדינין אשר היו מקדם ומכנים את ישראל בהתחדשות עולם שכולו רחמים גמורים, ע"כ ושפתים יישק.

וזהו שאמר ר' יצחק לא היה צריך להתחיל את

זה שרומז המסורה, כי בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ, ואולם העולם לא נברא אלא לששת ימים בלבד, ואולם אח"כ ויברך אלוקים וגו' אשר ברא אלוקים 'לעשות', דבכל יום שבת מתהווה עשייה חדשה להמשיך קיום העולם לעוד ששה ימים, ולכן למן היום אשר ברא אלוקים אדם על הארץ, אשר בצדקתו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, בכך נמשך בריאת עלמות חדשים להמשיך שפע ברכה וכאמור, והבן.

את השבת וכו' אשר עי"ז ישנו לשבת שבכוחה מתקיים העולם, ממילא דאין לך שותף גדול מזה כדין וכהלכה, עי"ש באריכות.

לכן על ידי שהצדיקים עוסקים בתורה בדביקות עילאה, ביום השבת שהוא יומא דאורייתא כמ"ד בזוה"ק, ממילא נמשך בכוחם התחדשות הבריאה ולכן בכוחם לעורר בחי' שמים חדשים ועולמות חדשים ולהמשיך משם טובה וברכה חינא וחסדא וחיי אריכי.



בעידן רעוא דרעוין התכבדו, ברוך קל עליון - הרה"ח ר' אהרן פרידמן מפעיה"ק, דרור יקרא - הרה"ג ר' אריה ליבוש רייך מנהל מפעל החסד הגדול שפע חיים רוחמים, שבת היום - הרה"ח ר' אהרן אליעזר קניג מביתר עילית.

בעליות בתפילות מנחה התכבדו, כהן - הרב שמחה בונם (בר"פ) כהן מפעיה"ק, לוי - הר"ר צבי הלר מפעיה"ק, שלישי - הרה"ג ר' צבי שנק ר"מ בישיבה"ק שפע חיים באלעד, גלילה - הרה"ח ר' ישעי' רוטנברג מפעיה"ק.

תוכן התורה שאמר כ"ק מרן שליט"א בשוה"ט בעידן רעוא דרעוין העעל"ט

כיתים כיתים וחבורות חבורות, מהם אומרים אל יברא, ומהם אומרים יברא, הה"ד (תהלים פה, יא) חסד ואמת נפגשו צדק ושלום נשקו, חסד אומר יברא שהוא גומל חסדים, ואמת אומר אל יברא שכולו שקרים, צדק אומר יברא שהוא עושה צדקות, שלום אומר אל יברא דכוליה קטטה, מה עשה הקב"ה, נטל אמת והשליכו לארץ, הה"ד (דניאל ח, יב) ותשלך אמת ארצה וכו'. ע"כ. הגה כל המביט ומעיין בדברי חז"ל הללו הלא ידע ויבין כי אין כאן שום ביאור עפ"י פשוטו, ובוודאי טמון כאן איזה ענין עמוק מאוד אשר מקורו גבוה העוסק בסודות היצירה ומעשה בראשית, אך אולי גם יבא ללמד איזה לימוד מוסר והדרכה בעבודת ה' לאנשים פשוטים כמוני, לדעת איך לעבוד את ה', ומה תכלית בריאת האדם בהאי עלמא.

בתוה"ק בפרשתן בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום, ורוח אלוקים מרחפת על פני המים, ויאמר אלוקים יהי אור ויהי אור. ובמדרש (בר"ב, ד) והארץ היתה תהו זה גלות בכל, ובהו זה גלות מדי, וחושך זה גלות יון שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיהן ורוח אלוקים מרחפת זה רוחו של מלך המשיח.

והמפו' כתבו בזה לדרכם דכיון דהיו בזה תרי בהדי תרי, לזה השליך הקב"ה אמת ארצה, ואז נשאר רוב דיעות שיברא האדם, ונפסק כדעת הרוב לברוא העולם. אכן ראוי לבאר הרבותא בהשלכת האמת ארצה ולא לקבל דבריו, כן ראוי לבאר בגוף הענין בביאור כוונת הדבר אשר השליך הקב"ה אמת ארצה ואמר רצוני שתעלה מן הארץ.

ולכא' הוא תמוה מה ראה לרמוז כאן אודות אותם גלויות, הרי בשעה שבא לספר על ראשית הבריאה היאך וכיצד נברא, יש לרמוז בו על התכלית הנרצה שלשמה נברא העולם, שהוא בבוא העת כאשר יתקן עולם במלכות שד"י, וא"כ אין כאן המקום להזכיר הגלויות שלא באו רק כתוצאה מחמת שחטאו ישראל ולא הלכו בדרך התורה, וכי כבר בראשית הבריאה היה הסדר אמור להיות שיחטאו בני ישראל ויגלו, ורק אח"כ ישונו מגלותם משעבוד לגאולה, ואם כן מה לו לעורר ענין זה כאן. בסיום התורה הק' (דברים לד, יב) ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל, ופתחה 'בראשית ברא אלוקים' וגו', ויש לנעץ סיום התורה לתחילה ולהבין מה בא ללמדנו.

- כל מצוות התורה כלולים ב'אנכי ולא יהיה לך' - לביאור הענין נקדים בדברי הגמ' במס' מכות (דף

במדרש (בר"ת, ה) א"ר סימון בשעה שבא הקב"ה לבראות את אדם הראשון נעשו מלאכי השרת

רצ"ל שהבינו רק המאמר של 'אנכי ה' אלוקיך' וגו' ולא יהיה לך' וגו', ולא השיגו עומק הדיבור הכולל בתוכו כל התורה כולה.

וכיון שב'אנכי' כלולים כל רמ"ח מצוות עשה, שהם רק ענפים משורש 'אנכי', וכל שם"ה לא תעשה הם ענפים וחלקים מדיבור 'לא יהיה לך', שוב לא הוצרך הקב"ה לדבר בפועל כל הדברות כולם, כי בפועל כבר אמר הקב"ה הכל, ורק שאנו לא זכינו לכך, על כן הוכרחנו לשמוע מפי משה.

- ע"י שלימות האמונה ניתן להשיג מאליו כל מצוות התורה -

והנה להרחיב הענין נראה כי הדבר יתפרש לשני פנים, מחד גיסא י"ל, דהנה עצם מצוות עשה של 'אנכי ה' אלוקיך', הוא שהאדם יבוא למצב של ביטול המוחלט של כל ישות ומציאות בעולם, מתוך ידיעה והכרה אמיתית כי הקב"ה הוא לבדו ואפס זולתו, ואין שום דבר קיים בעולם שאינו חלק אל"ה ממש. וככל שמתחזק האדם בידיעה זו עד שחי עמה בכל שעותיו, עד שאין עולה על דעתו כלל בשום מציאות בעולם שיש כאן מאומה זולת כוחו ית', או אז הוא דבוק ומקושר לגמרי בבורא ב"ה כחלק בלתי נפרד, וממילא זוכה בקדושתו להרגיש היטב כל התורה והמצוות, מה נדרש הימנו לקיים, וממה צריך הוא להזהר, כי אז זוכה הוא להיות בבחי' הכתוב (דברי הימים-א כה, ט) דע את אלוקי אביך ועבדהו, על ידי שיודע הוא באמת לאמיתה כי הכל אלוקות ולית אתר פנוי מיניה, או אז ממילא ועבדהו, כי מכח הקרבת אלוקים זוכה להרגיש בתוך 'אנכי ה' אלוקיך' את כל הענפים הכלולים בו, הם כל מצוות עשה, וכמו"כ כל מצוות לא תעשה הכלולים ב'לא יהיה לך' וגו'.

וכדרך שכתבו בספה"ק על אברהם אבינו ע"ה שהכיר מעצמו את בוראו עד שהשיג לבד כל מצוות התורה, והיה יכול לקיים הכל הן חלק התורה שבכתב והן חלק התורה שבע"פ, ואפי' עירוב תבשילין (יומא דף כ"ח ע"ב). ונרמז בפסוק (בראשית יח, יט) כי ידעתינו למען אשר יצוה את בניו ואת אחרייו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט. ובבעה"ט שם אש"ר יצו"ה א"ת בני"ו סופי תיבות תור"ה, ולכאו' הרי תורה עולה בגי' תרי"א ונחסרו ב' מצוות, אלא שאברהם אבינו ע"ה לימדם לבניו ולביתו אחרייו דרך ה' לידע ולהכיר במציאותו ית', ואז כאשר יתבוננו במציאות האלוקות אשר הוא לבדו עשה ועושה ויעשה, והוא

כ"ג ע"ב) דרש רבי שמלאי שש מאות ושלש עשרה מצוות נאמרו לו למשה, שלש מאות וששים וחמש לאוין כמנין ימות החמה, ומאתים וארבעים ושמונה עשה כנגד איבריו של אדם, אמר רב המנונא מאי קרא, תורה צוה לנו משה מורשה (דברים לג, ד), תורה בגימטריא שית מאה וחד סרי, הוי אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום, ע"כ הגמ'.

וכבר עמד שם במהרש"א (חידושי אגדות, ד"ה תרי"ג) לבאר טעם החילוק, דממה נפשך אם ביקש השי"ת למסור לישראל כל תרי"ג המצוות מפני מה לא השמיע להם כל הדברות, ואם לא חפץ בכך, א"כ במה נשתנו הני תרי מצוות הראשונים שאותם שמענו מפי הגבורה. ומבאר שם המהרש"א דכל מצוות עשה המה ענפים אשר כלולים בשורש אחד, שהוא מצוות עשה של אנכי ה' אלוקיך, וכמו"כ כל מצוות לא תעשה הכל כלול בלאו ד'לא יהיה לך' אלהים אחרים' וגו', ונמצאו דשמעו השורש מפי הקב"ה, וכל הענפים התבררו מפי משה, עי"ש כל הענין.

ומקור דברי המהרש"א הוא בתיקוני זוהר (תיקון כ"ב, דף ס"ג ע"ב) שדרש בפסוק (תהלים סב, יב) אחת דבר אלוקים שתים זו שמעתי, וזל"ק שם בתיקוני, ורוא דמלה אחת דבר אלוקים שתים זו שמעתי, לאחזאה בה דעשר דברן בדבור חד אתאמרו, שתים זו אלין אנכי ולא יהיה לך, ואיהו אחד חד בינייהו, ודא איהו דאמרן דבתרוייהו תליין פקודין דעשה ולא תעשה, וקודשא בריך הוא מתרוייהו מליל למיהב יקרא לאורייתא, דהא איהו בדבורא חד אמר כלא, ולמה אמר שתים זו שמעתי, ז"ו אח"ד, הוי בחושבן, דתרי תורות הוו, וקודשא בריך הוא חד בינייהו ושמיה חד, ומתריין דבורין נפק קלא ואתפלג לשבעין קלין, לקבל שבעין אנפין וכו', עכ"ל ק.

נמצא לפי"ז שלא היה צורך שהקב"ה ידבר יותר, כי הרי כל המצוות נכללו בדיבורו של הקב"ה. ומובן בזה מה שמצינו בחז"ל (ראה שבועות דף כ' ע"ב) שמאמרו של הקב"ה הוא בדיבור אחד מה שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכול לשמוע, כי כאמור בדיבור אחד של הקב"ה נכלל כמה וכמה דברים, ומעתה כשאמר הקב"ה אפי' רק האות אל"ף של אנכי כבר כלל בזה כל התורה כולה, ועל זה רמז הכתוב אחת דיבר אלוקים רצ"ל שאפי' שדיבר רק אחת ובזה דיבר כל התורה כולה, אלא שבני ישראל לא היו יכולים להשיג ענין זה ורק שתים זו שמענו

לקיים ציווי הבורא כי בן צוה השי"ת, וזהו יסוד האמיתי בבורא האדם, מאותה מצוה נמשך כל שאר מצוות הנכללים בזה. ועל זה רמזו מצוה אחת היתה בידם, שעל ידי מצות ידיעת ואמונת ה' ממילא יודעים ומשיגים שאר המצוות.

ועפ"י יבואר עוד מה שנפסק להלכה בשו"ע (או"ח, סי' ס"ו, סעי' ה') שלא להפסיק בתפילה בין ה' אלוקיכם לאמת, ומקורו ממה שנאמר (ירמ' י, ו) 'וה' אלוקים אמת וגו'. ובטעם הדבר י"ל, דהנה ידוע כי אמ"ת מכוון על התורה, וע"ד מה שנא' (משלי כג, כג) אמת קנה ואל תמכור. ובא ללמד כאמור שמחד גיסא על ידי שמתחזק בידיעה זו של ה' הוא האלוקים, הרי שממילא ישיג דרך האמת היא התורה, ויבין וישיג לדעת איך לקיים כל התורה והמצוות. ומאידך גיסא, שעל ידי שיקיים האמת וילמוד כל התורה כולה אזי יזכה למודריגה זו להכיר באמת במציאות ה'.

ויורמו בתיבת אמ"ת שנכללו בו האות הראשונה והאות האחרונה והאמצעית של האותיות, להורות שכל מצוות התורה הכל אחד הוא, ואינם מצוות נפרדים, כי אם הכל הם ענפים משורש אחד שהוא האמונה בחי העולמים, וכולם תלויים זה בזה, וזו הוא דרך האמת, ועל ידי שמשיג זאת ממילא יזכה להשגה עליונה לדעת כי ה' הוא האלוקים אין עוד מלבדו, והוא יחיד ואין יחידות כמוהו.

- מעם שישראל קיבלו התורה באופן של תרי"ג מצוות הנפרדים כביכול זה מזה -

ובטעם הדבר מדוע עשה ה' ככה שחילק כל המצוות לגופים ועלים נפרדים, וכאילו כל מצוה הוא ענין בפני עצמו, למרות שלאור הדברים דלעיל נראה שהכל אחד הוא וכולם כלולים במצוות האמונה. ניתן לבאר בהקדם מש"כ הצ"ח בדרושיו (דרוש יג, אות כו, בנדמ"ח) [- אשר כבר העיד אור שבעת הימים הבעש"ט הק' זי"ע כי שליש העולם עומד בזכות הגודע ביהודה זי"ע, ובוודאי שכל דבריו מקובלים בשמי מעל -], ע"ד המשנה (מכות פ"ג מט"ז) רבי חנניה בן עקשיא אומר רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, ותו"ד שם לבאר כל ענין הנ"ל שחילק הקב"ה כל מצוות התורה לגופים ועלים נפרדים על אף שכולם כלולים באחד יחיד, והכל משורש אחד, וסיבת הדבר מרוב טובו וחסדו ית'

היה הוה ויהיה והכל בטל ומבוטל כלפיו ית', או אז ממילא ישיגו את כל התורה והמצוות, וממילא יעשו 'צדקה' הוא מצוות עשה, ו'משפט' הוא מצוות לא תעשה, כדת של תורה.

- ע"י שמקיימים התורה והמצוות כראוי זוכים להשגות גבוהות באמונה -

אכן הענין מתבאר גם לאידך גיסא, ועפ"י דברי קדשו של רביה"ק הרר"א זי"ע (נועם אלימלך, פר' יתרו, ד"ה או יאמר וידבר) עה"פ בתחילת עשרת הדברות (שמות כ, א) וידבר אלוקים את כל הדברים האלה לאמר, וז"ל, או יאמר וידבר כו' לאמר כו', דהנה על ידי התורה אדם בא לידי דביקות, וזהו את כל הדברים האלה לאמר אנכי ה', הוא הדביקות והאמונה, עכ"ל. נמצא שכאשר ידקדק האדם לקיים כל התורה והמצוות כדת וכדין או אז יזכה להגיע לתכלית המקווה שהוא להכיר ולידע כי 'אנכי ה' אלוקיך', והוא הכל מחמת שורש הנ"ל, דהיות וכל המצוות כלולים במצות אנכי ולא יהיה לך, על כן גם האדם שלא הגיע למודריגה גבוהה להכיר את בוראו מעצמו כאברהם אבינו ע"ה, יש לו הדרך להגיע לכך על ידי שישמור ויקיים כל מצוות התורה כדת וכדין, ואז ישיג עיקר האמונה לדעת כי אני ה'.

וזהו שנאמר במתן תורה (דברים ה, יט) את הדברים האלה דיבר ה' וגו' קול גדול ולא יסף, ותרגמו ולא יסף - ולא פסק, ולהנ"ל יפורש 'ולא יסף' שלא נוסף עוד, ורצ"ל שבאותו קול גדול הוא קול ה' בכח שנשמע ממנו באמרו ית' 'אנכי ה' אלוקיך', בזה כבר נכלל כל התורה ולא היה עוד צורך בתוספת כל התורה והמצוות. וכדאמרו חז"ל (מכות דף כ"ד ע"א) בא חבקוק והעמידן על אחת 'וצדיק באמונתו יחיה' (חבקוק ב, ד), כי ב'אחת דיבר אלוקים' ומזה ישנם ענפים לרוב, המה כל התורה והמצוות.

ויובן בזה מה שדרשו חז"ל (ב"ר יט, י) בהמשך הפסוקים אצל אדם הראשון (בראשית ג, ז) וידעו כי ערומים הם וכו', מצוה אחת היתה בידם ונתערטלו הימנה. ולכאו' לפי דברי חז"ל בסנהדרין (דף ג"ו ע"ב) שלמדו מזה הפסוק המדבר על ציווי אזהרת עין הדעת שנצטוו עליהם אדם וחיה ז' מצוות שנצטוו עליהם בני נח, ומפני מה קרא לאיסור אכילה מעין הדעת מצוה אחת.

אלא דהיא הנותנת, אותה אזהרה שהיה צריך

- טעם שבירת הלוחות להורות שעפ"י דין כל חטא שבתורה נחשב כחטא ע"ז -

ויבואר בזה מה שאמרו חז"ל במדרש (כ"ר יב, טו, הובא ברש"י) מתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין ראה שאין העולם מתקיים עמד ושיתף מדת הדין למדת הרחמים. כי מתחילה בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ, וכשם שבשמים ממעל הכל הוא אלוקות ואין מציאות אחרת, כן היה בארץ מתחת, כל קיום המצוות שמקיימים בארץ הכל אחד הוא, והכל נכלל במצוות האמונה והידיעה ביחוד ה'. וזהו גם ביאור לשון הכתוב אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ודרשו חז"ל (מנחות דף כ"ט ע"ב) בה' בראם, ויש כאן רמז לחמשה חומשי תורה, שכל אלו הוא בריאה אחת, וכל המצוות שייכים זה לזה כי הכל בשורש אחד.

אכן כאשר ראה שאין העולם מתקיים בכך וכנ"ל מדברי הצ"ח, שנמצא שבכל ענין שיכשלו יהיה זה דוגמת ע"ז ממש, על כן שיתף מדת הרחמים שלא יהיה הכל דומה לשמים ששם הכל אלוקות אחד, אלא כאן בארץ מתחת יראה כל מצוה כחלק אחד בפני עצמו. ויורמו במה שנכתב במסורה 'בהבראם' בה"א זעירא, לרמוז על ענין זה שהקמין השי"ת והסתיר הדבר שכל מצוות התורה הכל אחד הוא, וכל זה לטובתן של ישראל.

וינועץ בזה סיום התורה לתחילתה, דהנה נודע מה שדרשו חז"ל בפסוק 'ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל' שמרמוז על שבירת הלוחות, וראוי להתבונן מה ראה משה לשבור הלוחות. ולהנ"ל י"ל, דבזה בא משה להליץ זכות ויושר על כלל ישראל, דכשם שכאשר קלקלו ישראל בעגל היה עונם גדול מנשוא מאחר שכפרו באלקי ישראל, הרי כך הוא גם כל פגם שיחטא ויכשל איש מישראל באחד ממצוות התורה, שנחשב הוא כאילו חטא בע"ז, שכן כאמור כל מצוות התורה כלולים באמונה. וזהו שרמוז בשבירת הלוחות, שכל חטא פוגם בכל התורה אשר שורשו הוא האמונה כנ"ל.

והסבר וטעם הדבר, כתבה התורה מיד בתחילתה 'בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ' וגו', שמתחילה עלה במחשבתו ית' לברוא העולם לפי מדת הדין, באופן שהכל נעוץ בשורש אחד שהוא האמונה. אך כאמור לאחמ"כ הסתיר הדבר ושיתף מדת הרחמים שכאן בעולם התחתון

שריחם על עמו ישראל שלא יכשלו ח"ו בעוון עבודה זרה, כי אלמלא היה נקבע כך בפועל שהכל נכלל במצוות האמונה, וכל הלאווין נכללים בלאו דלא יהיה לך ולא היה דומה כל אחד כמצוה נפרדת, נמצא שמי שהוא לקוי חלילה באחד ממצוות עשה או מצוות לא תעשה שבתורה, שאינו מקיימן כנכון, או שמחסר איזה מצוה או אזהרה, נמצא נעשה בו פגם במצוות עשה ד'אנכי ה' אלוקיך' ולא תעשה ד'לא יהיה לך אלהים אחרים', ונחשב לו כאילו עבר עבודה זרה ממש, ואפי' אם היה רק במחשבה אף זה היה נחשב לו לחטא, שכן בעבודה זרה הקב"ה מצרף מחשבה למעשה (קידושין דף ל"ט ע"ב) וכדכתיב (יחזקאל יד, ה) למען תפוש את בני ישראל בלבם, וממילא היה הכל נכלל בחטא ע"ז, וכל אחד מישראל היה נכשל חלילה באיזה חטא שעל ידי כן נעשה כמשומד רח"ל.

אי לזאת לא היה חפץ הקב"ה בענין הזה, וכדכתיב (עפ"י יחזקאל יח, לב) כי לא אחפוץ במות המת כי אם בשוב רשע מדרכו וחיה, לפיכך הפריד השי"ת שלא יהיו נראים הכל כעלים ממצוה אחת להיות הכל נכלל יחדיו, וז"ש רצה הקב"ה לזכות את ישראל שלא יהיו ח"ו כמשומדים העובדים עבודת גילולים, ורצה הקב"ה לזכותם ושלא להעניש על המעשה ועל המחשבה, לפיכך 'הרבה להם' דייקא תורה ומצוות כלומר שעשה אותם כדברים נפרדים שלא יהיו כלולים כאחד, ואף שכלפי שמים הכל נכלל במצוות אנכי ולא יהיה לך, אכן כלפי המקבלים עם בני ישראל להם דייקא הרבה תורה ומצוות, עכתו"ד יעו"ש.

לאור האמור יובן מה שביקשו בני ישראל ממשה רבינו ע"ה במעמד הנבחר, ואמרו (דברים ה, כד) קרב אתה ושמע וגו', והיה קשה להם לשמוע מפי הגבורה לבד, כי לרוב עוצם קדושתם בזמן זה זכו לבוא למדריגה עילאית של אמונה, ובשמעם מפי הגבורה אנכי ולא יהיה לך השיגו תיכף כל מצוות התורה כאמור, אך מיד גבר פחדם מה יהיה לעתיד כאשר יסיתם היצר הרע ויכשילם בחטאים ועוונות, הלא אז יחשב בעדם כחטא ע"ז, על כן ביקשו ממשה שהוא יפעל עבורם בדבר זה, מאחר ולא יהיו לעולם במדריגה זו, ואז מסר להם משה רעיא מהימנא התורה באופן של תרי"ג מצוות נפרדו, שנראה כל מצוה כחלק אחד בפני עצמו, ובזה הביא הצלה רוחנית לבני ישראל לאורך כל הדורות.

ההנהגה כאן בארץ מתחת, שניתנה תורה לישראל באופן שנתחלקו כל המצוות לתרי"ג מצוות, וממילא יוכלו להתקיים בדין. ולזה אמר השי"ת 'רצוני שתעלה אמת מן הארץ דייקא, וכך יתנהל הנהגת קיום התורה, וממילא שפיר ראוי לברוא העולם בעבור האדם מובחר היצירה.

- לעת"ל יקויים ומלאה הארץ דעה את ה' שגם למטה יודע שהכל כלול במצוות אמונה -

אכן כל הנהגה זו הוא לעת עתה בעודנו בתוך ימי ההסתר פנים אחר כמעט אלפים שנות גלות, שאנו ממתנינים ומצפים לגאולת עולם, אך לעתיד כאשר יתקון העולם במלכות שד"י, ויתגלה אורו של מלך המשיח, אז יתקיים 'ומלאה הארץ' גם בארץ למטה דעה את ה' שידעו כי כל התורה והמצוות הכל כלולים בשורש אחד של מצות 'אנכי ה' אלוקיך', ויחזור כל הדבר לקדמותו כבשעת היצירה, וכלשון הכתוב (זכרי' יד, ט) והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, 'שמו' מורה על התורה הק' אשר כל התורה כולה שמותיו של הקב"ה (זוה"ק ח"ג, דף צ"ח ע"ב), ויבורר אז שכל התורה כולה אחד הוא, ונכללה בשם הוי"ה ב"ה, ואין שום הפרש הפרד וחילוק בשום מצוה ממצוות התורה, שהכל נכלל באותו דבר עיקרי שהוא שם הוי"ה ב"ה.

והשתא יובן שפיר מה שרמזו כאן במדרש כל ענין הגלויות שייגלו בהם ישראל, ובא ליתן מעם שמאחר שעתידים לגלות מעל אדמתם על כן נשתנה סדר ההנהגה בקיום התורה והמצוות ממה שהיה הכוונה בשעת הבריאה, והגם כי בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ, שיהיה ארץ דומה להנהגת שמים, ששם יודעים ומכירים הכל כי כל התורה והמצוות חטיבה אחת היא, אך נשתנה דבר זה מאחר והארץ היתה תוהו ובוהו וגו', שעתיד ההסתר פנים להתגבר בעולם, ומרוב טרדות עול הגויים ועול הגלויות עלולים ישראל חלילה ליפול לרשת היצר הרע ולהיכשל בחטאים ועוונות, ועל כן מוטב שלא להחשיב כל התורה והמצוות אלא כמצוות נפרדו, ועל כן אמרה תורה ורוח אלוקים מרחפת על פני המים ודרשוהו חז"ל על כח התשובה, שפעל השי"ת שיועיל כח התשובה, והיינו שלא יחשב כל חטא החמור של עבודה זרה שקשה לשוב על כך.

ומאז כבר הכין הקב"ה גם תיקון העולם בביאת

לא יהיו הדברים נראים כן, ועל ידי כן יוכלו בני ישראל להתקיים בדינם.

- הקב"ה הכין לישראל כח תשובה מיוחד שלא יחשב כל חטא בע"ז -

תשובה זו השיב הקב"ה למלאכי עליון כאשר מיאנו ביצירת האדם, דאיתא בזוה"ק (עין זוה"ק ח"א, דף כ"ה ע"א) שאמרו להשי"ת מה אנוש כי תזכרנו (תהלים ה, ה) והלא עתיד למיחטי קמך, ועל אף שידעו שרחמי השי"ת גדולים והוא ירחם ויקבל את האדם בתשובה, עכ"ז מיאנו בבריאתו, כי הלא כל חטא כלול בחטא עבודה זרה, ונמצא שנברא האדם מתחילה להיות כופר ומשומד המורד במלכות שמים, ומעתה מה תועלת יש ביצירתו. ועל כן השיב להם השי"ת שכבר הכין להם כח התשובה וזאת על ידי שיקבלו התורה באופן שכל המצוות מחולקים ומופרדים לענפים וגופים נפרדים, שיהיה נראה כאילו כל מצוה הוא בפני עצמו בלא שייכות לאחרים, וממילא לא יהיו חומרת החטא כחטא עבודה זרה, ומעתה אין מקום להמנע מיצירת האדם.

ויובן בזה מה שהקשו בספה"ק (ראה ישמח משה, תוכחת חיים לחודש אלול, ערב ראש השנה, אות ז) בלשון שיסד הפייטן בסליחות, אל תבא במשפט עמנו כי לא יצדק לפניך כל חי, מלפניך משפטנו יצא עיניך תחזינה מישרים. דלכאו' הני סתראי נינהו, דמתחילה מבקש שאל יבוא במשפט עמנו ולבסוף אומר מלפניך משפטנו יצא. ולהנ"ל יובן, כי עפ"י המשפט באמת כל התורה כולה אחד הוא, ומה מאוד יהיה קשה לאדם לצאת זכאי בדין, כי כל חטא הלא הוא בגדר עבודה זרה, אכן בקשתנו מלפניך דייקא, אחר שחילק הקב"ה המצוות לענפים נפרדים כנ"ל, ועל כן יהיה הדין כמשפטו ית' ונוכל לצאת זכאים בדין, כי יקל השי"ת בדינם של ישראל.

הוא אשר אמרו חז"ל במדרש הנצב בריש דברינו, כי בשעת הבריאה היה האמת מתנגד ואומר אל יברא, כי הלא כל בריאת העולם היה תכליתה בשביל ישראל, והיתה מדת האמת מנסה למנוע בריאה זו, שהרי אמ"ת מורה על שלימות כנ"ל שכל התורה מא' ועד ת' הכל אחד הוא, ונמצא שכל חטא שיחטא האדם הריהו כפוגם חלילה בחטא עבודה זרה, ומעתה מה אנוש כי תזכרנו לבראו כלל ועיקר. ועל כן השליך הקב"ה אמת ארצה, שלא יביט עפ"י שורש הדין בשמי מעל, אלא יראה היאך היא

יודעים ומתחזקים שיש בורא עולם, והיו אומרים איש לרעהו אחר הבורא ית"ש נסע ונלך, זכות זו עמדה להם, וזכות זו יזכור לנו השי"ת להיטיב לנו באחריתנו. וז"ש כימי צאתכם מארץ מצרים כאשר היה גאולת מצרים בזכות האמונה לבד, כן אראנו נפלאות לעתיד, שגם כאשר יהיו במצב רוחני שפל ביותר, עכ"ז בזכות האמונה לבד יזכו להגאל.

- הקב"ה מעריך מעשינו לפי הגויים ומתעורר נקודת האמונה של ישראל -

בענין זה אמרתי להזכיר כאן מה שראיתי מדברי מרנא הגה"ק החתם סופר זי"ע, ולדעתי מצוה לפרסם הדברים, וראוי לכל אחד ללמדו בתוך הספר ואין ספק שדבריו מקובלים ונפסק בן בשמי מעל, מה שדרוש דרש בדרשות ליום ז"ך אלול (דרוש ה, שנת תקע"ב, בהנדמ"ח) על דברי הנביא (ישעי' סא, יא) כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח בן ה' אלוקים יצמיח צדקה ותהלה נגד כל הגוים, וזל"ק, חז"ל (שבת דף פ"ד ע"ב) דרשו מזה שזורעים ד' זרעונים בד' רוחות הערוגה ואחד באמצע. ויש לדקדק לאיזו ענין רמזו קרא הכא בברכתן של ישראל, וגם יש לדקדק מה נגד כל הגוים, ומה לנו ולהם.

וי"ל דכתיב (הושע ב, כא) וארשתוך לי בצדק ובמשפט חסד ורחמים וארשתוך לי באמונה, ויש מדרשים חלוקים, יש אומרים (דב"ר ג, ז) כי הקב"ה נותן חסד ורחמים אם הארוסה תתן צדקה ומשפט, ואז נשלמו האירוסין. נמצא לפי זה אם ח"ו ביום הדין אין במעשינו צדק ומשפט לא יעשה עמנו חסד ורחמים חלילה. אך יש במדרש (עי' ילקוט הושע, רמז תקי"ט) יש אומרים שכנסת ישראל לא תתן רק אמונה, וארשתוך לי באמונה, ואז כדאי האמונה שיתן הוא ית"ש צדק ומשפט חסד ורחמים ארבעתן ממנו, ויהיה האמונה הנקודה שבתוך המרכז, וארבעת אלו סביבותיו.

ולחכרע בין הדעות נראה על פי מאמר חז"ל (עירובין דף כ"א ע"ב) נלינה בכפרים (שיר השירים ז, יב), אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה נלינה בכופרים, באומות העולם שכופרים בך, ונגד מעשיהם של אלו יראו עמך כולם צדיקים. והשתא לפי זה יראה, אם יעריך הקב"ה מעשינו בפני עצמנו היה מן הראוי שאם לא ימצא בנו צדק ומשפט לא יעשה עמנו חסד ורחמים, אך אם יעריך נגד מעשי גוים אזי כדי

הגאולה השלימה, ויאמר אלוקים יהי אור ויהי אור זהו אורו של מלך המשיח שאזי תגלה האור בשלימות, וידעו כולם כי ה' אלוקים אמת והוא יחיד ואין יחידות כמוהו בשום פנים, וגם התורה והמצוות הכל הוא חטיבה אחת של אמונה בייחוד ומציאות השי"ת. אך כל עוד נמצאים אנו בגלות, אזי אור מועט שהוא כח התשובה ששבים בני ישראל על חטאיהם, יש לו כח לדחות הרבה מן החושך, שיזכו ישראל להתקרב לאביהם שבשמים ולא ידחו חלילה לגמרי.

*

- ע"י האמונה זוכים לגאולה אף אם אין ראויים -
ביתר שאת נראה לומר, דאכן הגורם העיקרי שבכוחו להחיש עת הגאולה, הוא ההתחזקות באמונה בהשי"ת בשלימות, וכדברי חז"ל (ילקוט הושע ב, רמז תקי"ט) אין ישראל נגאלין אלא בזכות האמונה, ובעת הגאולה ידעו הכל ויבינו כי זאת היתה עיקר העיקרים בדור הגלות להתחזק ביתר שאת באמונה באלוקי ישראל. ועל זה אמר הנביא (שיר השירים ד, ח) תשורי מראש אמונה, היינו שלעתיד לבוא יהיה זאת עיקר השירה של כל אחד ואחד שזכה להאמין בהשי"ת בעת הגלות. והיינו גם אם בשאר מצוות התורה היה להם הרפיון ח"ו, ולא שמרו על כל המצוות כדבעי, מ"מ הא גופא שהתחזקו באמונה, זה לבד הספיק בכדי לקרב עת גאולתם.

ועל זה נאמר (מיכה ז, טו) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, שכאשר יצאו ממצרים הרי מתחילה נתקיים בהם (תהלים קו, לה) ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם, וחרף כל זאת כאשר שמעו שם ה' מפי משה, או אז ויאמן העם ויקדו וישתחוו' (שמות ד, לא), וחזיקו זה את זה באמונה באלקי ישראל שיוציאם מאפילה לאורה, וכן נאמר שם (שמות יד, לא) ויאמינו בה' ובמשה עבדו, ובזה גופא עלו ונתעלו מהמצב האמיתי שעמדו בו כאשר טען שרו של ים הללו והללו עובדי ע"ז (ילקוט בשלח, רמז רלד), ועם כל זה קבע השי"ת שיקרע להם הים ויצאו משעבוד לגאולה, וכל זאת בזכות האמונה.

כיוצ"ב אמר הנביא (ירמי' ב, כ) כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעורריך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה, בזה מגלה השי"ת אהבתו לישראל גם באותו זמן שלא היה בידם עדיין התורה והמצוות, כי עצם הדבר שהיו הולכים אחריו ית' במדבר, והיו

נתקיים בהם 'עינים להם ולא יראו' וגו', ואין זה אלא אות וסימן ברור כי אנו נשענים רק על אחד יחיד בלבד ולא על אחרים.

- כל הקבלות הטובות קמין כגדול מצטרפים לכלי הגנה גדול נגד הפורעניות -

אך למען אחינו בני ישראל הנתונים בצרה ובשביה שומה על כל אחד ואחד לקבל על עצמו קבלה טובה, יהיה מה שיהיה הן ברב והן במעט, כי כלפי הקב"ה אין נפק"מ דבר גדול או קטן, כי אחד המרכה ואחד הממעט מקובל כלפי השי"ת, וכל פעולה טובה ומעשה טוב לחיזוק התורה והמצוות ומדת החסד משמשת כהגנה ושמירה על עם בני ישראל מכל צרה וצוקה ופורעניות, ודומה הדבר לשריון המלחמה המורכב מהרבה חלקים קטנים וגדולים (ראה רש"י מלכים-א כב, לד), והכל מצטרף לכלי אחד גדול השומר ומגן על הלוחם, כן הוא הדבר הזה שכל קבלה טובה מצטרף ומהווה לכלי מגן גדול המהווה שמירה חזקה לכל יגע בישראל יד זר להרע לו ח"ו.

- בני" בולם משפחה אחת ועל כל אחד מוטל האחריות למען זולתו -

זאת עלינו לדעת כי היות וכל בני ישראל כולנו בני איש אחד נחנו, והרי אנחנו כמשפחה אחת גדולה, ומפני כך האחריות מוטלת על כל אחד ואחד לדאוג עבור כל אחד מישראל איך שלא יראה, וכל אחד יעשה כמה שידו מגעת, בחיזוק בתורה ותפילה וקבלות טובות, ובפרט להתפלל על צרות ישראל ולבקש מהשי"ת שיסיר מאיתנו כל יגון ואנחה, כי כבר נתמלא כל הבגד קרעים וכשל כח הסבל, וביותר על חילול כבוד שמים, שעל זה צריך לעזוק ולהתחנן שכבר יתמלא כבוד ה' ויהיה ה' למלך על כל הארץ.

ברור כשמש שאנו עומדים ממש בשערי הגאולה, ובפרט שאנו נכנסים כעת לחודש מרחשון, וכבר כתב רביה"ק מוהרצ"א זי"ע בבני יששכר (מאמרי חשון, מאמר א) כי הגאולה העתידה תהיה בחודש מרחשון, יעו"ש בדבה"ק, ועל כן מגסים הקליפות והסט"א לעכב הדבר ולדחות את ישועת ה', ולזה צריכים אנו להלחם עמהם בחיזוק בתורה ומצוות ביתר שאת, ובכך להתגבר עליהם שלא יוכלו להפריע לזה. יעזור השי"ת ויהי החודש הזה סוף וקץ לכל

האמונה שתהיה היא הנקודה האמצעית וצדק ומשפט סביבותיו מאת ה'.

וזה שאמר כגנה זרועיה תצמיח ד' זרעונים בד' רוחות וא' באמצע, כן יצמיח ה' צדק ומשפט וחסד ורחמים בד' רוחות והאמונה באמצע, ואימת יהיה, כשיצמיח זה נגד כל הגוים להפריך מעשינו נגד מעשיהם אז יצמיח צדקה ותהלה לנו, עכלה"ק.

למדנו מדבריו הק', כי נקודת האמונה היא המרוממת כבוד ישראל שגם הגרועים שבהם המה יותר מאומות העולם, ובוה לבד די לנו לזכות לגאולה. ואפשר לבאר גם שלכן מסיימת התורה 'ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל', דיש כאן רמז לגאולה העתידה, דהנה איתא בתרגום ירושלמי (שמות יב, מב) כי לעתיד לבוא יבוא משיח מרומא ומשה ממדברא ויחדיו יבואו לגאול את ישראל. ועל זה באה התורה בתחילה ליתן סיבת הדבר איך זכו ישראל לכך, כל זה הוא מחמת שהמה מאמינים באמונה שלימה אשר בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ, והכל בעולם מידו ית' והוא יחידות בעולם ואין כמוהו, הוא אדון העולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא, וגם כאשר נטמעו בעומק הגלויות כ"כ, בכל זאת זוכרים ויודעים כי זרוח אלוקים מרחפת על פני המים, והשי"ת עמהם בכל מצב, ועל כן זוכים הם ליהי אור זהו אורו של מלך המשיח.

- העיקר בימים הללו להתחזק באמונה שהוא לבדו שומר ישראל -

מה אומר ומה אדבר, בימים קשים הללו אין לנו אלא להתחזק באמונת אומן לדעת שהכל בא מידו, וכל כלי יוצר עליך לא יצלה וכל לשון תקום אתם למשפט תרשיעי ואת נחלת עבדי ה' וצדקתם מאתו נאום ה' (ישעי' נה, יז), שעל ידי שיוודעים שהכל מאיתי יזכו לגאולה. ועל כן יש לנו להתחזק בדבר זה בידעה והכרה אמיתית שאין שום אחד בעולם שיוכל להושיענו מלבד השי"ת לבדו, ורק הוא לבדו הוא השומר האמיתי השומר על ישראל לכל ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי.

בפרט אחר שראינו בעינינו כי אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר (תהלים קכו, א), ואין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים בלבד, וברצונו ית' הרי שגם אותם שומרים וכדו' שנועדו לשמור על המקום

גאולתנו. ונוכה לראות קיום הדברים במלואם שיאיר ה' עלינו אור חדש ונוכה כולנו במהרה לאורו. ישפיע השי"ת לנו ולכל בני ישראל בכל מקום שהם רפואות וישועות, הגנה והצלה מכל צער ופורעניות, והרופא לשבורי לב הוא ירפא ויחבש לעצבותם, וירומם קרן ישראל וקרן התורה בריבוי כבוד שמים בעולם, עדי נוכה לביאת גואל צדקה בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.



תלמוד בבלי, ורק לאחמ"כ קראו בספרי הנביאים והכתובים, וכאשר הונהג על ידי רבוה"ק, שלזה הוכרח רש"י לפרש כאן דהני תרי קראי סמיכי להדדי, ובלא זה לא היו התלמידים יודעים זאת.

✳ יה"ר וכו' שתשכן בפורינו אהבה ואחווה ושלוש ורעות ותרבה גבולנו בתלמידים. היינו שביקש על ריבוי התלמידים, רק אם יהיה זה באופן של אהבה אחווה וכו'.

✳ ותשים חלקנו בגן עדן. כבר ביארנו בזה, שבוודאי אין הכוונה לבקש על חלקו בגן עדן אחר מותו, שהרי זה נכלל כבר במה שביקש 'ותצליח סופנו אחרית ותקוה', אלא הכוונה בחיי העולם הזה שירגיש בזה מעם גן עדן בבחי' עולם הבא, וכנודע ביאור הצ"ח במאמר חז"ל (ברכות דף כ"ח ע"ב) ת"ר כשחלה ר' אליעזר נכנסו תלמידיו לבקרו אמרו לו רבינו למדנו אורחות חיים ונוכה בהם לחיי העולם הבא, דהכוונה שיזכו לחיות חיי עולם הבא בעולם הזה, יעו"ש.

✳ רש"י ד"ה בפורנו - בגורלנו. כוונת רש"י הק' לאפוקי שלא נפרש פורנו מלשון פוריא (מיטה, ע"ד דאיתא בגמ' ב"מ דף כ"ג ע"א ויעו"ש ברש"י ותוס') אלא חלקינו הכוונה בגורלנו.

✳ רש"י ד"ה אחרית ותקוה ונראה מה שקיינו. כלומר שנוכל להוציא מן הכח אל הפועל כל מחשבותינו ורצונותינו הטובים שקיינו ללמוד ולהספיק במשך הזמן.

✳ ותקננו בחבר טוב, וברש"י ותקננו לשון תיקון. רצ"ל שלא נפרש מלשון קנין ע"ד 'וקנה לך חבר' (אבות פ"א מ"ו), ע"ז אמר שהוא מלשון תיקון, כי חבר טוב הוא דייקא כשמתקן ומיישר דרכיו בדברי מוסר לעוררו לילך בדרך הישרה.

✳ רש"י ד"ה ותבוא לפניך כלומר ספוק צרכינו

צרותנו תחילה וראש לפדיון נפשנו, ובפרט בשנה זו תשפ"ד, אשר נתפרסם זה עתה מדברי הרה"ק מביקאווסק זי"ע (נכד רביה"ק הבני יששכר זי"ע) בספרו אור למאיר (פר' בא, ד"ה עי"ל ולכל) דברים שנאמרו ברוח הקודש ממש, שנרמזו בפסוק (שמות י, כג) ולכל בני ישראל היה אור במושבותם, במשבת"ם עולה בגימטריא תשפ"ד, יעו"ש בדבה"ק. וכידוע שמן השמים מגלים רמז בידי הצדיקים אימתי תבוא

אחר זמר א"ל מסתתר למד מרן שליט"א מימרות התנאים והאמוראים שאמרו בתר צלותי, בגמ' ברכות ט"ז ע"ב - י"ז ע"א [מתוך הגמ' שהגו בה מאורי וגדולי הדור שליט"א, אשר יוגרל בין תומכי 'כוללי הש"ס'], ובירושלמי פ"ד ה"ב, הנהוג ללמוד בעת רעוא דרעוין דפר' בראשית (לרווחת קהל אנ"ש הדפיסו בהנהלת כוללי הש"ס את דברי הגמ' בבלי וירושלמי במהדורה מיוחדת ומאירת עיניים) וארך כשעה.

באמצע הלימוד פירש מרן שליט"א פנינים יקרים, ונביא כאן תוכנם:

✳ כ"ק אאדמו"ר זי"ע נהג ללמוד גמ' זו של צלותא דתנאי ואמוראי בשבת בראשית, ומקורו מאבוב"ק לבית סיגעט זי"ע, שהם נהגו ללמוד כבר בשמחת תורה.

וי"ל בביאור מנהג זה, דאחר סיום הימים הנוראים אשר בהם שפכנו שיח בתפילות ובקשות לפני הבורא ב"ה, צריך שיעלו התפילות לפני כסא הכבוד, וזהו רק בכח התורה שהוא כח נצחי, על ידה אפשר שיעלו התפילות לפני ארון כל, ולכן משלבים יחד התפילות עם לימוד התורה.

✳ א"ר אלעזר מאי דכתיב וכו' כן אברכך בחיי זו קריאת שמע ובשמך אשא כפי זו תפילה. שצריך לכוון מסירות נפש בעת קריאת שמע, שמוכן למסור חייו למען שמו ית', ובשמך אשא כפי שגם בשעת התפילה צריך מסירות נפש, וכנודע מצדיקי עליון שהיו מוסרים נפשם בתפילתם, ואז אם עושה כן, עליו הכתוב אומר כמו חלב ודשן תשבוע נפשי, שרק אם מוסר נפשו בתפילתו יכול להרגיש טעם ועריכות בתפילה, ואז לא רק שיש לו עולם הבא אלא נוחל שני עולמות העולם הזה והעולם הבא.

✳ רש"י ד"ה כן אברכך - תרי קראי דסמיכי להדדי. כבר מילתנו אמורה כמה פעמים כי מרש"י זה מוכח שדרך הלימוד היה תחילה להגות בש"ס

✦ חיים שימלא ה' משאלות לבנו לטובה. רצ"ל שיהיה לנו לב החפץ ושואף רק לעניינים של טוב ולא חלילה להיפוך.

✦ רבי בתר צלותיה וכו' ואלוקי אבותינו. יל"ע מפני מה רק רבי הזכיר גם 'אלוקי אבותינו', ובפשטות הכוונה לג' אבות וכדאמרו חז"ל (ברכות דף ט"ז ע"א) אין קורין אבות אלא לשלשה. אמנם אם נפרש הכוונה דקאי על אבותיו של דוד ניהא, כי הלא דוד יחסן גדול היה אשר הוא חוטר מגזע בית דוד.

✦ מעזי פנים וברש"י שלא יתגרו בו. ולכאן מאי איכפת ליה לרבי שיתגרו בו עזי פנים, ומה נתיירא מהם, וי"ל עפ"י מה שאמרו חז"ל (שבת דף קמ"ט ע"ב) כל שחבירו נענש על ידו אין מכניסין אותו במחיצתו של הקב"ה, ולכן חשש שמא יפגעו בו ומן השמים יענשו מפני עלבונו של רבי ומשום כבוד תורתו, ונמצא שנענשו על ידו, לכן ביקש שיצילנו מזה.

✦ רש"י ד"ה ומעזות פנים שלא יוציאו עלי לעז ממזרות. רואים מכאן עד היכן חוצפא יסג, שהרי רבינו הק' היה חוטר מגזע מלכות בית דוד, ואעפ"כ היה צריך להתפלל גם על כך שלא יוציאו עליו שם רע. אכן הורה בזה גם כי אין צריך להבהל כאשר אירע לו כן.

✦ ואע"ג דקיימי קצוצי עליה דרבי, ופירש"י שהיו שוטרין עומדים במצות אנטונינוס להכות ולהנקם בכל העומדים עליו, מכל מקום ידע שבלא תפילה לא ישיג מאומה ולא תהיה עליו שמירה דלעילא מן השמים, ולא סמך רבי כלל על השומרים אלא סמך רק על הבוכ"ע ונשא תפילה על זה שלא יציקוהו.

✦ שתשים שלום בפמליא של מעלה. שאנו אחראים גם על מה שמתרחש בשמים ממעל, והכל תלוי בדינו, ואם יהיה למעלה מריכות יתבעו מאתנו מפני מה לא פעלנו שיהא השלום במרומו.

✦ בין העוסקים לשמה וכו'. הכוונה שיהא שלום בין אלו שעוסקים לשמה לבין אלו שעוסקים שלא לשמה, שלא יביישו ויכלימו אותם על שהם לומדים שלא לשמה.

✦ רש"י ד"ה בפמליא של מעלה בחבורת שרי האומות, שכשהשרים של מעלה יש תגר ביניהם תיכף יש קטטה בין האומות וכו'. מדברי רש"י הק' משמע כי התגר ראשיתו מתחיל למעלה, וזה גורם שיהיה מלחמה למטה בין האומות, והיינו שעיקר

וקורת רוחנו. לא רק מזונות שמוכרח להם האדם, אלא שיהא לנו כל מה שצריך, שהרי אנשים קטנים בדעת אנו, ועניות מעבירה את האדם על דעתו ועל דעת קונו (עירובין דף מ"א ע"ב), ולזה מבקש שיהא לו ספוק צרכו וקורת רוחו, ואז יהיו לבו וראשו פנויים לתורה ועבודת ה'.

✦ שתציין בבושתנו. רצ"ל שיכיש היאך שהגויים ואומות העולם הסובבים אותנו מכל צד מביישים ומכלימים אותנו (עי' מהרש"א בח"א שפירש כן), ותביט בדעתינו שהקב"ה יביט ישגיה ויראה כל הרעות הגדולות שמוצאות אותנו, ולכן אע"פ שאין אנו ראויים, עכ"ז ותתלבש ברחמך.

✦ רש"י ד"ה ותביט בדעתנו תדע ותתן לבך ברעה הבאה עלינו. שהרי הבוכ"ע ורחמיו על כל מעשיו (תהלים קמה, ט) ומאתו לא תצא הרעות (עפ"י איכה ג, לח), והוא יודע שהכל רחמים וחסדים, אכן אנו אשר לנו שכל עב וגם, ועיניים לנו ולא יראו, אזי נראה לנו הדבר כדבר רע, ועל כן אנו מבקשים שגם מה שלעינינו נראה כרע יתהפך לרחמים.

✦ שתהא תורתך אומנתנו. יש לפרש עפ"י ד"ק של הרה"ק מהרי"א מזידיטשוב זי"ע שעם לימוד התורה אפשר לפעול כל דבר הנצרך, וכאומן העושה מלאכתו בכלי אומנתו, כן הלימוד התורה יכול לפעול בה כל הישועות.

✦ ואל ידוה לבנו. היינו שכשרואה אדם אחר שמבטל הזמן לריק ועושה נגד רצון הבורא, הרי זה גורם לו לכאב לב ודאבון נפש, ועל זה התפלל ואל ידוה לבנו, והמשיך ואמר ואל יחשבו עינינו שכלל לא יראה רע על אחרים, וכדרך הצדיקים שתמיד ראו אך טוב לישראל, וכאשר יסדר רביה"ק הרר"א זי"ע בתפילתו 'שנראה מעלת חברינו ולא חסרונם', וכאשר יש לו לאדם עינים מאירות אזי הוא רואה רק טוב, ועל זה התפלל ואל יחשבו עינינו, והבן.

✦ חיים שאין בהם בושה וכלימה. שלא יתבייש מהבוכ"ע הנותן לו חיים, והלא על כל נשימה ונשימה תהלל י"ה (ב"ר יד, ט), וכל נשימה הוא חסד ה' עליו, וע"ז ביקש שלא נתבייש מפניו חלילה.

✦ חיים של עושר וכבוד חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים. כל בקשתנו לפרנסה ועושר וכבוד, המטרה הוא רק שעל ידי כן נבוא לידי אהבת תורה ויראת שמים.

בלב, לדון אותם לכף זכות בפה, ובלב יחרוש מחשבות און, אלא ידונם לזכות כצדיקים ועושים הטוב והישר בלב שלם.

✠ ולמקללי נפשי תידום. רצ"ל שלא יהיה אכפת לי מכך כלל, ואהיה כאבן דומם, ונפשי כעפר לכל תהיה שאוכל להתנהג בענוה ושפלות כראוי, ואז אז אזכה פתח לבני בתורתך, כי אין דברי תורה מתקיימים אלא במי שמתנהג בענוה ושפלות, וכמאמרם ז"ל (תענית דף ז' ע"א) דברי תורה נמשלו למים, מה מים יורדים וכו'.

✠ ומאשה רעה. הנה בנוסח התפילה שבידינו שבסוף שמו"ע השמיטוהו. ואמנם יש לפרש הכוונה שלא רק על מי שלא נשא אשה ומבקש על להבא, אלא מיירי גם במי שנשא אשה זה זמן זמנים טובא, מכל מקום על ידי שהוא עצמו יתנהג בטוב, בוודאי ישפיע על בני ביתו לשנות ולהיטיב דרכיהם.

תלמוד ירושלמי

✠ שלא אקפיד כנגד חבירי. ואף שאינו אומר וסובר כמותי מ"מ לא יפריע לי, ואוכל לקבל את דבריו.

✠ שלא נטהר את הטמא ולא נטמא את הטמור, שלא נאסור את המותר וכו'. האריכות בא ללמד שהתפלל גם שלא יבוא להחמיר בחומרות יתירות ולטמא ולאסור דבר המותר.

✠ אני עמל לירש גן עדן וכו' שנאמר כי לא תעזוב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת. ידוע מה שהביא בספה"ק מאור ושמש (פר' בחקותי) דברי האור החיים הק' בספרו חפץ ה' (ברכות דף כ"ח ע"ב) - ומוטל על כל חסידישע בחור להגות ולעסוק בספה"ק מאור ושמש - ותוד"ק, לבאר כפילות הלשון אני עמל והם עמלים אני עמל ומקבל שכר וכו', דלכאו' למאי כפל לומר שוב 'אני עמל', וביאר בקדשו, שאין הכוונה על עמל התורה שעל זה מקבל שכר, כי הא מילתא דפשיטא היא ואין צריך לומר כלל, אלא שגם כאשר 'אני עמל' בדברים גשמיים כענייני אכילה שתיה ושינה וכיוצ"ב, מכל מקום גם על זה מקבל שכר, כאשר עושה אותם על מנת שיוכל לאחמ"כ לעבוד את בוראו בכל כוחו כראוי, יעו"ש בדבה"ק באריכות. ונוכל גם להעמיס כאן כוונה זו, דזהו שכפל הכתוב לאמר כי לא תעזוב נפשי לשאול ושוב לא תתן חסידך לראות שחת,

המחלוקת הוא בין השרים מלאכי מעלה הממונים על האומות, והקטטה למטה הינה רק השתלשלות ודוגמא על מה שנעשה למעלה. ולכאו' יל"ע שהרי במלאכים אין בהם לא איבה ולא תחרות ולא קנאה (דב"ר ה, יא), וי"ל שכל אחד יש לו היסוד והמדה שלו, והוא חפץ שינהגו למעלה בדרכו ובמדתו, ועל ידי זה לעורר מדתו בעולם התחתון למטה.

✠ שתעמידנו בקרן אורה. רצ"ל אל תעמידני בפני נסיונות קשים ע"י חברים ושכנים שאינם טובים המלמדים להרע, ואז לא אוכל להתגבר על הנסיונות ועל ידי זה ממילא לא ידוה לבנו. וכמו"כ ואל תעמידנו בקרן חשיכה, שלא אראה כלל כל ענין רע על אנשים אחרים.

✠ שתעמידנו בקרן אורה. וברש"י בזוית אורה. רצ"ל שלא נפרש מלשון קרני אורה, כמו (שמות לד, לה) כי קרן עור פני משה.

✠ עד שלא נוצרתי איני בדאי. שלא הייתי ראוי שתינתן לי ההזדמנות להתגלגל שוב ולתקן הדברים הנצרכים לתקן מגלגולים הקודמים, כי הלא ישנם נשמות אשר המה אבודים ונדחים אל מעבר להרי החושך.

✠ הרי אני לפניך כבלי מלא בושח וכלימה. וצ"ב הלשון 'כבלי', דמהו הכלי הזה, ויותר היה לו לומר הרי אני לפניך מלא בושח וכלימה. ויל"פ הכוונה שמה שאני מחשיב את עצמי לכלי דהיינו שסבור אני שיש בי ערך כלשהו, הרי זה עצמו בושח וכלימה גדולה, שהרי באמת איני אפי' כחרס הנשבר.

✠ מרק ברחמיך הרבים אבל לא על ידי יסורים וחליים רעים. כי הלא היסורים והחליים לא יגרמו ויביאו להתעלות בעבודת השי"ת, כי אם אדרבה רק יגרע מעבודת השי"ת.

✠ נצור לשוני מרע ושפתותי מדבר מרמה. י"ל עפ"י מה דאיתא מהבעש"ט הק' (ראה נתיב מצוותיך, נתיב אמונה, שביל ג, אות כב) שמזהיר מאוד לדון את חבירו לכף זכות, שייגמור ויחליט בלבו באמת שעשה רעהו מעשה טוב, ולא יאמר כן רק מן השפה ולחוץ, ובלבו יחשב לרע, שאז אינו מועיל מאומה ואדרבה מגרע יותר ועלול להזיקם. וע"ז ביקש נצור לשוני מרע שלא אדבר חלילה רע על חברי אלא אדרבה אדון אותם לכף זכות, והוסיף לבקש עוד ושפתותי מדבר מרמה שלא אדבר מרמה אחד בפה ואחד

און, שם טוב היינו ע"ד הנודע כי הרשעים מאבדים את שמם והם בבחי' בני בלי שם (איוב ל, ח), וכדאמרו חז"ל (יומא דף ל"ח ע"ב) רשעים לא מסקינן בשמייהו, וכנודע האריכות בזה בספה"ק ערכי נחל (ראה פרשת פנחס, דרוש ב; פר' תולדות, דרוש ז, ועוד). ועל זה ביקש שיתן לו שם טוב היינו שלא יאבד שמו ח"ו. ואל תהי אחריתנו להכרית ע"ד מ"ד בספה"ק כי השמן מנסה גם ברגעים האחרונים של האדם עלי אדמות לפתותו לדבר חטא, ובכך להפילו לבור שחת, ועל זה צריך האדם לחשוש כל ימיו שלא יאבד חלילה ברגע האחרון.

✳ ואל תצריכנו לידי מתנת בשר ודם ואל תמסור מזונותינו בידי בו"ד. יש לפרש כפל הלשון, דתחילה מבקש שלא יצטרך לקבל מתנת בשר ודם, ושוב מוסיף לבקש שיבוא מזונותיו אליו מידו המלאה והפתוחה של הקב"ה ישירות אליו, והקב"ה בעצמו הוא יזון ויפרנס שיהיו מזונותיו רק ביד הקב"ה, וכידוע העובדא שסיפר כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע על הגה"צ רבי ישעיה צבי הלר זצוק"ל, אבד"ק פראמפאהל הסמוכה לרודניק [תוכן העובדא, שהגה"צ רבי ישעיה זצ"ל היה פקח גדול, ומלומד במילי דעלמא ושלט בשפה הפולנית, מלבד ידיעותיו בתורה. וכומר העיירה, שלא היה לו שיח וענין עם איכרי הכפר הנבערים, היה סר מדי פעם אל ביתו לשוחח אתו, ובשביל מובת יהודי העיירה נאלץ הרב לבלות את זמנו בשיחה אתו. פעם, בתוך אחד השיחים, אמר לו הכומר, שהעם היהודי הוא עם כבוד עוון. והסביר את דבריו, כי כשהיו בני ישראל במדבר, ירד להם לחם מן השמים דבר יום ביומו, ואילו בזמננו הם לא זוכים לזה בגין עוונותיהם. אמר לו רבי ישעיה, שגם היום יורד מן לבני ישראל. שכן פה בעירנו מתגוררים כמה מאות משפחות נכריות וכמה עשרות משפחות יהודיות, ובתוך מספר משפחות אלו ישנם כמה בעלי עגלה, כמה חייטים וכמה סנדלרים. לו יצטרכו כל אנשי הכפר לתקן בגדיהם מדי יום, לא היו מספיקים לפרנס את כל אותם בעלי המלאכה. ממה איפוא הם מתפרנסים. אין זאת, אלא שכל יהודי ניזון בלחם מן השמים, רק שבמדבר היו בני ישראל לבד, ולא היה שום חשש מירידת מן לעיני כל, אבל כאן, כשמתגוררים בין הגויים, חוששים שמא יגנבו את המון, לכן עושה לנו השי"ת נס יותר גדול, שהמון יורד לכל יהודי ישר לתוך כיסו... ע"כ העובדא].

✳ שלא נבוש מאבותינו בעולם הבא. כלומר שכשעולה האדם לשמי מעל אחר פטירתו, והאבות הק' יבואו לקבל פניו לא יצטרך חלילה להתבייש מפניהם.

✳ שתשבור ותשבית עולו של יצר הרע מלבנו.

שכפל אומרו לרמוז שעל שניהם מקבל שכר, הן על עצם עבודת הבורא ב"ה, והן על העניינים הגשמיים אשר הוא עושה אותם לצורך עבודת השי"ת.

✳ ר"א היה מתפלל שלוש תפילות לאחר תפילתו מהו אומר יהי רצון מלפניך ה' אלוקי ואלוקי אבותי שלא תעלה שנאתינו על לב אדם ולא שנאת אדם תעלה על לבנו, ולא תעלה קנאתינו על לב אדם ולא קנאת אדם תעלה על לבנו, ותהא תורתך מלאכתנו כל ימי חיננו, ויהיו דברינו תחנונים לפניך. בפשטות הכוונה שהיה מתפלל שלוש תפילות שחרית מנחה וערבית בכל יום, ובכל פעם אחר סיום תפילתו הוסיף להתפלל תפילה הנ"ל, וכן פי' בפני משה יעו"ש. ואמנם אפ"ל בדרך אחר - ונודע שבאופן שאין נפק"מ להלכה אפשר לפרש שלא כפי דברי הקדמונים - שהכוונה שהיה מתפלל אחר תפילתו שלוש תפילות אלו שלא תעלה וגו', ואף שבפרטן אתה מוצא כאן ד' תפילות, יש לומר שענין הקנאה והשנאה תלויים זה בזה, שהקנאה מביא לידי שנאה (וראה מהר"א פולדא שם ובהערות מהרא"פ).

✳ ותרחקנו מכל מה ששנאת. ועל ידי כן לא אכנס ואבוא כלל לידי נסיון.

✳ הנעזר משנתו צריך לומר ברוך אתה ה' מחיה המתים. מה שאנו אין אנו מברכין זה, לפי שזהו כלול כבר בברכת אלה"י נשמה - המחזיר נשמות לפגרים מתים.

✳ רבוני חטאתי לך. יל"פ הכוונה בשני פנים, האחד שעוונותי גרמו שאצטרך לישן הרבה כ"כ, ואלמלי בא דבר חטא לידי היה די לגופי כשינה מועטת. ובאו"א אפ"ל, שחטאתי כמה שיישנתי כאיש גם ומגושם, ולא למדתי תורה בשעת השינה, וע"ד הנודע מהאר"י הק' שמצאו תלמידו הרח"ו למלמל בשנתו ומשהקיץ אמר לו רבו כי למד כעת במתיבתא דרקיעא מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש מרבו שמונים שנה (ראה עמק המלך, שער יד, פרק קלד; שם הגדולים להחיד"א, מערכת האר"י). וכשקם בבוקר משנתו ורואה כי לא למד בשנתו, על זה אומר ר' רבוני חטאתי לך, כי זהו אות וסימן ש'חטאתי לך'.

✳ יה"ד מלפניך שתתן לי לב טוב וכו' שם טוב וכו' ואל תהי אחריתנו להכרית ולא תקוותנו למפח נפש. יפורש לב טוב שלא יהא לי לב חורש מחשבות

תפילת ערבית התפלל לפני העמוד - הרה"ג רבי שמואל נטע זלמנוביץ שליט"א נכד רבוה"ק ור"מ בישיבה"ק לצעירים דברי חיים פעיה"ק.

יום ראשון פר' נח א' דר"ח מרחשון

בתפילת שחרית התפלל מרן שליט"א הלל לפני התיבה. לפני אמירת הקדיש אחר הלל אמרו 'אבינו מלכנו'. ועלה מרן שליט"א רביעי לתורה. בשעות אחה"צ השתתף מרן שליט"א בהלווית הרה"ח ר' יוסף משה בראון ז"ל מיקירי אנ"ש ותושבי קרייתנו הק'. מרן שליט"א האזין לדברי פרידה שנשא הגאון רבי יחיאל בויס שליט"א רב בית המדרש שפע חיים בנוה הורים פעיה"ק, שהנפטר שהה שם בתקופה האחרונה לחייו. אח"כ אמר הגר"י בויס שליט"א קדיש. וליוה מרן שליט"א את המיטה כבדת דרך. אחר תפילת מנחה נגשו הרה"ח ר' שלמה ברבר הי"ו והר"ר בנימין קלוגר הי"ו מנהלי מאפיית המצות 'היימישע מצות' לקבל ברכת הקודש לקראת תחילת האפייה בשבוע הקרוב.

יום שני פר' נח ב' דר"ח מרחשון

בתפילת שחרית התפלל מרן שליט"א הלל לפני התיבה, ועלה רביעי לתורה. בערב קיבל מרן שליט"א קהל מבעלי השמחות בשבוע הקרוב.

יום שלישי פר' נח ב' מרחשון

אחר תפילת שחרית נערך שמחת הברית לבן הר"ר שמשון נתן סגל מפעיה"ק (ב"ר מרדכי מירושלים, וחתן להבחל"ח ר' יהודה שטרויבל ז"ל).

יום רביעי פר' נח ג' מרחשון

לפני התפילה הדליק מרן שליט"א ב' נרות לרגל יומא דהילולא של הרה"ק מרוזין זי"ע, והרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זי"ע. בערב סידר מרן שליט"א חופה וקידושין אצל החתן מורנו יעקב שרגא נ"י בן הרה"ג ר' צבי שנק ר"מ בישיבה"ק לצעירים שפע חיים באלעד (ב"ר יואל מפעיה"ק, וח"ר אהרן הרשקוביץ מרחובות), ע"ב הגאון רבי מרדכי לוינשטיין שליט"א דומו"צ קרית צאנז נתניה ומרבני מרכז רפואי צאנז (ב"ר ישי מב"ב, וחתן להבחל"ח הג"ר שלמה ישראלי זצ"ל).

יום חמישי פר' נח ד' מרחשון

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה חיים מאיר נ"י בן הרה"ג רבי צבי וייס שליט"א רב ביהמ"ד פא"י היכל צבי בנתניה (חתן הג"ר משה דויטש שליט"א רב ביהמ"ד ויזניץ בנתניה).

תחילה צריך האדם בעצמו להלחם עם יצרו הרע ולשברו ולהכניעו תחת ידו שוב ושוב, עד שיוכה ולאחמ"כ יהיה השם בעזרו שיוכל לעקור ולהשביט כח היצר הרע מלבו לגמרי, שאין בנו כח לעמוד בו ואם ברורו כן, מה נענה ונאמר בדורנו אשר תש כוחנו בעליל.

✳ ותרבה גבולנו בתלמידים ונשיש בחלקנו בגן עדן. כי גם אם ח"ו יפול לגמרי עד לבאר שחת ויצטרך להיות נידון בגיהנום, הרי שבזכות תלמידיו יזכה לצאת מן הגיהנום, ויוכל לשמוח בחלקו בגן עדן.

✳ ונשיש בחלקנו בגן עדן. משמע מזה שיתכן שלא יהיה האדם שמח בחלקו בגן עדן, ושמעתי מעשה ממרן אאדמו"ר זי"ע שסיפר בשם צדיקים באדם שהיה חוטא ופושע אמנם פעם אחת זכה והציל כמה נפשות מישראל ע"י מעשה שהיה שנסעו בעגלה ונתדרדרו מהר גבוה וכפסע היה בינם לנפילה לתוך התהום, והוא מסר נפשו ועצר העגלה ובכך הצילם לחיים, ואחר פטירתו לא הסכימו בב"ד של מעלה להכניסו לגיהנם על אף רוב מעשיו הרעים, דהרי הציל נפשות מישראל אך ליכנס לגן עדן גם לא היה שייך, לכך נתנו לו מרכבה וסוסים טובים והוא מנהיג אותם ממקום למקום, והמליצו צדיקים על כגון דא את מאמר הגמ' (עבודה זרה דף י' ע"ב) בכה רבי ואמר יש קונה עולמו בשעה אחת, דודאי יאי למבכי על גן עדן כזה. ועל זה מבקשים ונשיש בחלקנו בגן עדן, שיהיה לנו כזה חלק בגן עדן שראוי להיות שש ושמח על כך. [והאף שבוודאי גם זה שקיבל העגלה להנהיג הוא שמח בחלקו, דבלא"ה לא יהיה זה בגדר 'גן עדן', אכן מ"מ תפילתנו שחלקנו יהיה ראוי לנו].

ואף מי שרח"ל בגין מעשיו עתיד להיות נידון בגיהנום, ולהשליחו אל מתחת הרי החושך, אכן עכ"פ אחר שיוזכך הרבה ויזכה לתיקון נשמתו, גם הוא עליו לבקש שאז כאשר יזכה להשלים תיקון נפשו ויכנס לגן עדן גנתא שיהיה שמח בחלקו בגן עדן.

✳ וביציאתי וכו' לא"ל שחלק לי דעה. רצ"ל שמכיר הוא ויודע שמצד עצמו לא היה ראוי כלל לזכות ליכנס אל תוככי היכל בית המדרש, לולא רחמי הבורא ית"ש שעזרוהו לכך.



בחצרות קדשינו

לאחריו הופיעו צוות 'שרגא המרקיד החסידי' כשהם משמחים ומרקידים את הציבור הגדול בשמחת חג מיוחדת ומלהיבה שעה ארוכה ובלהטוטים שונים, לאחר האירוע התקיימו ריקודים של התלמידים עם צוות הת"ת לשמחת בית השואבה. ביום רביעי ד' דחזה"מ הופיע בפני מאות התלמידים המשפיע הנודע הרה"צ חיים יוסף קאפ שליט"א אשר במשך כשעתיים דרש והלהיב את לבבות התלמידים על קדושת הימים בהם אנו עומדים וכהכנה לחג שמחת תורה כשהוא משלב בדרשתו דברי משל ומוסר, שמחה, שירים וריקודים כשאש להבת-שלהבת פורצת ודולקת בין התלמידים כל אותה עת.

פיות ההורים מלאות תודה ושבח על ארגון האירועים, ולאורך המוכשר הרב יקותיאל יהודה קלוגר שליט"א על הרוח החיה שמאחורי הפרוייקט. הנהלת הת"ת מבקשת להודות מקרב לב לכל העוזרים והמסייעים בחפץ לב מעיריית נתניה על אגפיה השונים, ולמ"מ ראה"ע נזר העסקנים הרב שמעון שר שליט"א.

קביעת מזוזה בבית מדרשו שפע חיים בווייליאמסבורג אחר מערך השיפוצים הנרחב בקיץ העעל"ט

בקול צהלה ורינה חגגו בשלהי חודש אלול העעל"ט אנ"ש תושבי העיר ווייליאמסבורג, את מעמד קביעת מזוזה לבית מדרשו המחודש, אחר שבתקופה האחרונה נערכו בו שיפוצים נרחבים, בהוספת עשרות מקומות ישיבה לרווחת קהל אנ"ש בעיר. כפי שכבר פורסם כאן, עסקני קהלתנו הק' בעיר ישבו לטכס עצה היאך ניתן להגדיל את מקומות הישיבה לבית מדרשו, אחר שנעשה צר מהכיל את כל בני קהלתנו הק', כשבברכת הקודש של כ"ק מרן שליט"א, ובעידודו הרב של הגה"צ אב"ד קהילותנו הק' בארה"ב שליט"א, החלו עסקני קהילה לעבוד במלוא המרץ והשימו לילות כימים למען מטרה קדושה זו.

מהנעשה ונשמע בין כותלי תלמוד תורה דרכי אבות פעה"ק דרשות חיזוק לתלמידים ולצוות

בימי עשי"ת העעל"ט נערכו מספר כינוסי חינוך לתלמידים, באחד מן הימים הופיע בפני התלמידים מגיד המישרים הרה"ג ר' שלמה מילר שליט"א שעורר את לבות התלמידים בדברי משל ומוסר ובשילוב סיפורי צדיקים וניגוני התעוררות בענייני תפילה בכוונה ובהתלהבות.

עם תחילת המערכה בדרום ארצנו והמתח הרב שהורגש בקרב כלל ישראל בכלל ואצל הילדים בפרט, נרתמה הנהלת הת"ת ללמידה בשעות שכאלו.

לרגל המצב הוזמנו כל צוות הת"ת לאסיפה מיוחדת בה נשא לפנייהם דברים הרב יואל קאהן הי"ו אשר רב לו בהזדרכת צוותות חינוך הורים וכדו' למצבים משתנים, בדבריו הדריך את הצוות על דרכים מגוונות להתמודדות עם שינויים, חרדות וכדו' ועצות להרגעה.

צוות הת"ת קבל כוחות מחודשים עם כלים מקצועיים, כשיחד ובד בבד עם תפילה לא-ל נורא עלילה, שבו למחרת לכיתותיהם להשמיע ברמה בעולם את קול הצאן של יעקב אשר ינצח ויגבר על ידי עשיו.

שמחת בית השואבה לתלמידי הת"ת בקרית צאנו

בימי חוה"מ סוכות התקיימו מספר כינוסים מיוחדים לתלמידי תלמודי תורה בקרית צאנו כאשר הם נאספים במאותיהם לשעות של חויה רוחנית והתעלות לכבוד ימי החג. ביום שני ב' דחזה"מ הופיע מגיד המישרים הנודע הרב ישראל מאיר שושן שליט"א לשאת דרשה מיוחדת על חשיבותה של התפילה והציפייה אל הקב"ה. וכוחו של כל ילד כמה היא חשובה בתפילותיו, דרשתו לוותה בשירה ובזמרה עם כלי זמר.

חצר הקודש צאנו

קרית צאנו נתניה

אנשי אמונה אבדו

מבכים אנו יחד עם כל קהל עדתנו הק', את פטירתו של אחד ומיוחד מבני החבורה, האי גברא רבא ויקירא, אציל המידות ופאר המעלות, אהוב על המקום ועל הבריות, רודף צדקה וחסד, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, דבוק ומקושר בלב ונפש למרנן רבוה"ק, עמוד התווך וממקימי מוסדותינו הק' במאנסי

הרה"ח ר' אליהו לאנדא ז"ל

מיקירי ומראשי קהלתנו הק' במאנסי

מדרש תנחומא

ומשגרים אנו את תנחומנו הכנים לאחיו ובניו היקרים היושבים בעמק הבכא, נודעים בשערים לשם ולתהלה, אנשי צדקה וחסד, תהלתם בקהל חסידים, ה"ה

מוה"ר גדליה הי"ו מוה"ר ברוך מרדכי רפאל הי"ו מוה"ר יעקב הי"ו

מוה"ר אפרים הי"ו מוה"ר יעקב גדליה הי"ו מוה"ר ישראל אריה הי"ו

מוה"ר יוסף זונדל הי"ו מוה"ר יצחק הי"ו

וכל בני המשפחה הנכבדה

המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים

יה"ר שלא ישמע עוד בגבולכם שום שבר ושווד, ולא תוסיפו לדאבה עוד, ויבולע המות לנצח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים, עדי יקיצו וירננו שוכני עפר אמן.

ההנהלה

בני קהילתנו הק' בוויילאמסבורג שיגרו ברכות תודה להעסקנים הדגולים הר"ר שלום אליהו פלברבוים הי"ו הר"ר יחזקאל אלטמן הי"ו, הר"ר שמעון וועבער הי"ו ועליהם הרה"ח ר' חיים שלמה פרידמן הי"ו, אשר עמלו וטרחו רבות להגדיל תורה ולהאדירה ולמען כבוד בית צאנז, ישאו ברכה מאת ה' ובכל אשר יפנו ישכילו ויצליחו.

מכון דברות הקודש

עם תחילת קריאת סדר הפרשיות מחומש בראשית, הנה ההזדמנות לכל אחד ואחד מכלל אנ"ש להתחיל ולעשות קביעות לעצמו להאזין מידי שבוע לשיעור חורש"י מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע, ולזכות לתענות רוחני ועילאי מיוחד. על מנת לעודד ולחזק את קהל אנ"ש להקשיב ולשתות את דבריו הק' של איתן אדוננו כ"ק מרן זי"ע אשר הם כמים קרים על נפש עייפה, ובפרט בימים טרופים אלו, יוצאים ב"מכון דברות קודש צאנז" במבצע מיוחד ומוזל לשבוע הקרוב, לכל אלו שמעונינים להשיג כרטיס זכרון או נגן מכל דברות הקודש מכ"ק מרן זי"ע.

כמו"כ ניתן להשיג את כרטיס הזכרון הפופולרי "ואספר מעשי י-ה" ובו פרוייקט ענק של פרקי חיזוק באמונה ובטחון ומסירות נפש מכ"ק מרן זי"ע, על כל מה שעבר עליו בשנות הזעם ותקומת היהדות ושארית הפליטה. לפרטים נוספים ניתן לפנות ולקבל בטל' 052-7636809.

י"ל כרך נוסף מספר 'פאר הבית' על טור וב"י הל' מליחה

עולם התורה ותופשי ההלכה התבשרו בשבועות האחרונים בבשורה המרנינה על הופעתו ויציאתו לאור של כרך נוסף מהספר הנפלא 'פאר הבית' על טור וב"י יור"ד הל' מליחה. ספר זה מיוסד על ביאור דברי הטור וב"י ונו"כ בביאור הפשט והעיון כל קטע מדברי הטור ונו"כ דבר דבר על אופן, החל מדברי הראשונים בגמ' והמשך בדברי האחרונים ומבארי טוש"ע, והינו החלק העשירי בסדרת ספרי 'פאר הבית' בביאור דבריהם של רבותינו הטור והבית יוסף. הספר החדש פרי יצירתו ועמלו של הרה"ג רבי אלעזר שימון שליט"א מחו"ר מרכז התורה רשת הכוללים פעיה"ק,

לנגד עיניהם הציבו את תאריך היעד לפתיחת שערי בית מדרשנו כלול בהדרו לקראת שבת סליחות העעל"ט, ואכן בסייעתא דשמיא מרובה בשב"ק פר' נצבים וילך העעל"ט נכנסו בני קהילתנו הק' להתפלל מחדש בבית מדרשנו.

ביום השב"ק נערכה קידושא רבא ליתן שבח והודיה להשי"ת על כל הטוב, בשילוב קידושא רבא לרגל הולדת הבת להרה"ח ר' חיים שלמה פרידמן הי"ו יור' וועד הפועל, אשר ידיו רב לו בכל תוכניות הבניה והשיפוצים.

ביום א' דסליחות העעל"ט, התקיימה מעמד קביעת מזוזה בראשות הגה"צ אב"ד קהלותינו הק' בארה"ב שליט"א, ודייני אנ"ש הגאון רבי יצחק אונסדורפר שליט"א רב קהל תהלה לדוד בליקווד אשר שימש רבות בשנים כדומו"צ קהילתנו הק' בעיר, הגאון רבי שלמה לייזער שליט"א דומו"צ קהילתנו הק' בבארא פארק, והגאון רבי יששכר העסקל שליט"א דומו"צ קהילתנו הק' ביוניאן סיטי.

בקביעת המזוזה בפתח בית מדרשנו התכבד הגה"צ אב"ד שליט"א, ובשאר הדלתות התכבדו הדיינים שליט"א, וכן כמה מנכבדי אנ"ש אשר הוזילו זה מהונם למען פאר בית מדרשנו, כאשר עלות השיפוצים הכללי עמד על סך למעלה מרבע מליון דולר! למען כבוד בית אלוקינו.

אחר תפילת ערבית נערך במקום מסיבת לחיים לרגל המאורע. את המעמד פתח בדברים הרב יוסף אייזנברגר הי"ו, מיקירי בני קהילתנו הק', אשר הרחיב בשבח העסקנים, שבכח האחדות הוכיחו כי ניתן לפעול ולהפעיל, כי רק כאשר כל אחד ואחד נתן חלקו בלב ונפש זכינו להגיע הלום. בדבריו כיבד את הדומו"צ הנערץ רבות בשנים הגאון רבי יצחק אונסדורפר שליט"א רב קהל תהלה לדוד בליקווד לשאת מדברותיו.

בדבריו עמד הגר"י שליט"א בשבח המגיע אל בני קהילתנו הק' אשר שמם הטוב פקיע למרחוק, במעשה החסד והאחדות, וממקום זה יוצא מגדל של אור של תורה תפילה וחסידות לכל העיר.

שיחת הכנה לקראת הימים הנוראים השמיע ברמה הגה"צ אב"ד שליט"א, כשבדבריו הרחיב אודות עבודת התפילה ועסק התורה בירח זה שאיתן במצוות, כראוי וכיאות לחסידישע יונגעלייט בכלל, ובפרט לאלו המשתייכים לעדת קדשנו ומסתופפים בצלו הטהור בצל קדשו של אבינו רועינו כ"ק מרן שליט"א.

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

וי אבדה נפש יקרה

בצער רב וביגון קודר, אנו מבכים את הסתלקותו של איש חסיד בכל ישותו, תהלוכותיו והנהגותיו. אציל הרוח והנפש, נעים הליכות ורב תבונות, דבוק בכל ישותו ברבותינו הקדושים ובמשנתם הטהורה

הרה"ח ר' אליעזר ווייזנער ז"ל

מיקירי אנשי שלומינו בבארא פארק

כסא דנחמתא

משתתפים אנו בצערו ובאבלו הכבד של בנו, ידידינו היקר והנכבד

מוה"ר יעקב יוסף הי"ו

וכל בני המשפחה הנכבדה

המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים

יה"ר שלא ישמע עוד בגבולכם שום שבר ושוד, ולא תוסיפו לדאבה עוד, ויבולע המות לנצח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים, עדי יקיצו וירננו שוכני עפר אמן.

הנהלה

ברחוב רב אשי בבני ברק, היו אלו ימים מלאי התעלות בצוותא חדא, כאיש אחד ובלב אחד, מתחילת היו"ט ועד צאתו.

בפתחת החג המרומם של חג הסוכות, בין תפילת מנחה לתפילת ערבית של ליל יום טוב ראשון, שבעו המתפללים רוב עונג בשמיעת שיחת פתיחה והתחזקות מפי הרה"ג רבי בן ציון אפל שליט"א, משגיח ישיבת תולדות אהרן, שהסביר בטוב טעם ובעומק המחשבה את פנימיות המהות של חג הסוכות, שבו זוכים להכיר בטובותיו של הקב"ה המשפיע עלינו תמיד, ויודעים שכל מה שברא הקב"ה, גם בענייני גשמיות, הכל ברא כדי להיטיב לנו והכל ממנו, ואנו שמחים בחג מתוך הכרה בטובותיו של הקב"ה. אחרי דבריו הערבים והנעימים פתחו בתפילת קבלת שבת וערבית של חג, שאכן עברה ברוב התרוממות.

בשבת קודש ויו"ט לפני תפילת מנחה השמיע חדב"נ הגה"צ רבי אליעזר דוד שפירא שליט"א, גאב"ד קהילתנו הק' בבני ברק, שיעור בהלכות שמחה בחג בבשר ויין, ובהמשך אף נשא דברי חיזוק והתעוררות בעידן רעוא דרעיון, על מצוות חג הסוכות המעידים שבני ישראל הם בנים לאביהם שבשמים.

במוצאי שבת ויום טוב ראשון של חג, התכנסו המתפללים לסעודת מלוה מלכה ואושפיזא דיצחק שנערכה בסוכה המרווחת שהוקמה על גג בית המדרש, במהלך הסעודה שהיתה מלווה בניגוני החג בליווי כלי זמר ובעלי מנגנים, נשמעו דברים מתוקים וערבים מפי הרה"ג ר' אלתר צבי משה (ברב"צ) רי"ך שליט"א, מרביץ תורה בישיבת אלכסנדר בבני ברק ומחשובי מתפללי בית המדרש, במשא המיוחד והמשולב בסיפורי צדיקים ומשלים נחמדים, היטיב לחדד יסודות בדרכי עבודת ה', שיש לתת דגש על העיקר ורק אחר כך להוסיף תוספות חומרות והידורים נפלאים.

לאחר ברכת המזון עברו כל המתפללים, זקנים עם נערים, אל היכל בית המדרש, שם נערכו ברוב עוז וחדווה ריקודים ומחולות בליווי כלי זמר ובעלי מנגנים, לכבוד שמחת החג ולזכר שמחת בית השואבה, שעות ארוכות התעלו הנוכחים טפחיים מעל הקרקע בקירוב לבבות ובשמחה גדולה ונפלאה.

אף ימי חול המועד עברו ברוב התעלות ורוממות, בתפילות נלהבות וסדרי לימודי לבחורים לפני התפילה מטעם רשת כוללי 'עולם התורה' שע"י ראש הכולל הרה"ג רבי שלום יוסף גוטמן שליט"א, ואחרי תפילת מוסף הסבו המתפללים בסוכת בית המדרש לפת שחרית בהרחבה.

בכל יום מימי חול המועד בין מנחה למעריב אף נמסרו שיעורי תורה נפלאים בענייני החג על ידי חשובי הרבנים

מצטרף לסידרת ספרי 'פאר הבית' שנתקבלו ועלו על שולחנם של לומדי טוש"ע.

הספר מעוטר בהסכמתו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א וגדולי ישראל אשר כולם מודים בשבח המחבר שליט"א ומברכים ומשבחים יצירה מפוארת זו. ניתן להשיג את הספר אצל המחבר שליט"א בטל' 09-8613668.

שיעורי תורה ושמחת חג

בבתי מדרשינו די בכל אתר ואתר בימי חוה"מ

לא ניתנו שבתות וימים טובים לישראל אלא לעסוק בהן בדברי תורה (ירושלמי, שבת פרק טו ה"ג). בבתי מדרשינו די בכל אתר ואתר התקיימו שיעורים בהלכה ובאגדה, במשך ימי חול המועד סוכות, ובימים שלקראת חג הסוכות, אשר בהם השתתפו אנ"ש חברי קהילתנו הק' ובאו לשמוע את דבר ה' זו הלכה אשר נשמעו מפי הדרשנים שליט"א, כדלהלן (מאלו שהגיע לידי המערכת):

בקריית צאנז: נמסרו שיעורים בימי חוה"מ בארגון 'ועד קביעת עתים לתורה דחסידי צאנז', כדלהלן: ביום ראשון א' דחוה"מ ע"י הרה"ג רבי משה שווארץ שליט"א רב ביהמ"ד קהל חסידים צפון ב"ב; ביום שני ב' דחוה"מ ע"י הרה"ג רבי ישראל דנדרוביץ שליט"א ראש בית מדרש באר האבות ערד ומח"ס החדש היו דברים מעולם; ביום שלישי ג' דחוה"מ ע"י הרה"ג רבי נפתלי צבי בלך שליט"א דומו"צ בית מדרשנו בשכונת נווה הדר בחיפה, ביום רביעי ד' דחוה"מ ע"י בנש"ק הרה"ג רבי זלמן לייב שליט"א מפעיה"ק - נכד כ"ק מרן שליט"א, ביום חמישי ערב הושע"ר ע"י הרה"ג רבי ירוחם פוברסקי שליט"א ר"מ ישיבת באר אברהם סלאנים, ובן הגאון הגדול הגרב"ד פוברסקי שליט"א ר"י פוניבז'.

בבני ברק: בבית מדרשנו ברח' ר' יהודה הלוי, מסר חדב"נ הגאון רבי אליעזר דוד שפירא שליט"א רבה של קהילתנו הק', ביום ג' ג' דחוה"מ שיעור בענייני החג בהלכה ובאגדה.

כמו כן במוצאי יו"ט ראשון א' דחוה"מ התקיימה שמחת בית השואבה לכלל אנ"ש מתפללי בית מדרשנו, אשר עלצו ורקדו בשמחת החג, ברכות תודה נשמעו קדם גבאי בית מדרשנו המסור הרה"ח ר' אפרים יחיאל רייכמן הי"ו, על רוב התמסרותו בכל ימות השנה לכל צרכי בית מדרשנו.

מעמדים מרוממים ושיעורי תורה בחג הסוכות בבית מדרשנו ברח' רב אשי בבני ברק: ימים מרוממים ונעלים עברו בימי הסוכות העל"ט על אנשי שלומינו חברי בית מדרשנו

חצר הקודש צאנז

קריית צאנז נתניה

כסא דנחמתא

משתתפים אנו בצערו ובאבלו הכבד של ידידינו היקר איש טוב ומרבה להיטיב, נודע בשערים לשם ולתהלה, אהוב על כל מכיריו, נעים הליכות ורב תבונות

הרה"ח ר' הערשל בראון הי"ו

היושב בעמק הבכא על פטירת אביו, איש תם וירא אלוקים, אהוב על המקום ועל הבריות, מוותיקי תושבי קרייתנו הק'

הרה"ח ר' יוסף משה בראון ז"ל

המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים

יה"ר שלא ישמע עוד בגבולכם שום שבר ושוך, ולא תוסיפו לדאבה עוד, יבולע המות לנצח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים, עדי יקיצו וירננו שוכני עפר אמן. ההנהלה

בסעודת ההילולא השתתפו גם כ"ק האדמו"ר מראדזין שליט"א, והרבנים הגאונים: הגר"ש אנגלנדער שליט"א ראש ישיבת לומדי תורה מאחנובקא בעלזא בלונדון, הגר"מ שטרנבוך שליט"א ראש ישיבת חכמת שלמה באבוב בב"ב, הגר"מ טוביאס שליט"א, הגרי"מ ברקוביץ שליט"א דומו"צ בבי"ד זכרון מאיר, הגרצ"ע ישראלי רא"כ יו"ד בביהמ"ד, ועוד.

אחר סעודת ההילולא יצאו כל המשתתפים בריקודים לכבוד שמחת בית השאוהב בליווי כלי שיר, משך שעה ארוכה.

בליל הושע"ר אחר קריאת משנה תורה התקיימה סעודת אושפיזא דדוד ומלווה מלכה בהרחבה גדולה נדבת הרב יוסף ישראלי הי"ו לע"נ זקינו הרה"ח ר' אברהם ישראלי ע"ה. במהלך הסעודה נשא דברים הרב יחזקאל הופמן שליט"א.

ירושלים: חג הסוכות בקהילתנו הק' בירושלים נחוגה ברוב התרוממות. בליל אושפיזא דאהרן התקיימה שמחת בית השואבה המרכזית דקהילתנו הק', בו התכנסו ובאו מאות מאנ"ש זקנים עם נערים, בחורים ואברכים לרקוד ולפזז לכבוד הרגל.

המעמד נפתח בשיחת הכנה מעוררת בגודל ימי החג ע"י הגה"צ רבי נחמן בידרמן שליט"א מלעלוב, אשר משך שעה ארוכה עורר את הקהל בגודל ימי החג הנעלים והמורומים שמשם שואבים רוח הקודש למשך השנה כולה.

עם סיום תפילת ערבית החלו קהל אנ"ש לפזז בריקודין קדישין בליווי כלי שיר וזמר, בראשות רבני אנ"ש, כשבהמשך אף רקדו באבוקות של אש ברוב התלהבות.

קהל הקודש הודו נרגשות למנהלי המוסדות הרה"ח ר' מאיר בורד הי"ו והר"ר שמעון גוטמן הי"ו, על ארגון המעמד על הצד הטוב ביותר.

בימי חוה"מ התקיימו שיעורי תורה בביהמ"ד המרכזי, ביום ראשון א' דחוה"מ ע"י הגאון רבי שלום אייזנברגר שליט"א דומו"צ קרית צאנז ירושלים בענין ישיבה בסוכה; ביום ב' ב' דחוה"מ ע"י הרב יקותיאל יהודה וייס - נין כ"ק מרן זי"ע; ביום ג' ג' דחוה"מ ע"י הרה"ג רבי ישראל שווארץ שליט"א דומו"צ בית מדרשנו בשכונת האתרוג בביתר עילית בענין קבלת פני רבו

ברגל בזמן הזה, והאם סגי בראיה בעלמא; ביום ד' דחוה"מ ע"י הרה"ג ר' משה יוסף טסלר שליט"א מחו"ר אברכי מבצר התרוה בירושלים בעניינים אקטואליים בימים אלו.

בבית מדרשנו היכל צבי: בשבת שובה התכנסו ובאו קהל אנ"ש לדרשת שבת שובה של רב בית המדרש הגאון רבי חיים

שליט"א, ביום ראשון של חול המועד - מפי הרה"ג רבי אהרן שפירא שליט"א, אב"ד נאראל, ובן כ"ק אדמו"ר מנאראל שליט"א, הנודע עשרות בשנים במומחיותו הרבה בכשרות האתרוגים, ובשיעורו הרחיב בכללים חשובים וידיעות שרבים אין בקיאים בהם הנוגעים לכשרות האתרוגים. ביום שני של חול המועד - מפי הרב ישראל אהרן איצקוביץ שליט"א, מומחה נודע לענייני לולבים, אשר בליווי המחשות הטיב להסביר את סדר גידול הלולב בפרדס מתחילתו עד סופו, וההשלכות המעשיות היוצאות מידיעות סדרי גידול הלולב. ביום שלישי של חול המועד - מפי הרה"ג רבי מרדכי לוינשטיין שליט"א, דומו"צ קרית צאנז נתניה ומרבני מרכז רפואי צאנז, שהרחיב בכמה שאלות הנוגעות לטעויות שאדם יכול לטעות בתפילות החג אימתי צריך לחזור ולהתפלל. ביום רביעי של חול המועד - מפי הרה"ג רבי יחזקאל אהרן שווארץ שליט"א, דומו"ץ במערב בני ברק ובעמח"ס חליצה כהלכתה, בענין אופנים שיש חששות בקידושין או בכתובה וצריך לחזור ולקדש או לכתוב כתובה חדשה, כשהוא משלב בדבריו כמה עובדות וסיפורים שהתרחשו בשנים האחרונות ודנו בהם גאוני הזמן.

בבית מדרשנו ע"ש הרה"ק מקאלשיץ: בליל אושפיזא דמשה, יומא דהילולא דהרה"ק מקאלאשיץ זי"ע, נערכה סעודת הילולא ברוב עם בראשות רבנים וחשובים שליט"א. סעודת ההילולא התקיימה בסוכת בית המדרש "בית רבנו חנה" שהוקם ע"ש ולזכרו הטהור.

את פני הנאספים קידם בדברי ברכה הרה"ג ר' יצחק שטרנבוך רא"כ בבית המדרש, ובדבריו כיבד את הרה"ח ר' יונה טהלר מרחובות, לספר עובדות ששמע מזקיניו שהיה מקושר בלו"נ להרה"ק מקאלשיץ זי"ע.

לאחמ"כ הרחיב הרה"ג רבי נפתלי גראס שליט"א במשא בתורתו של בעל ההילולא, כשבדבריו אף העלה עובדות מופלאות על עניני מסירות נפש שלו ועל ההתקשרות המופלאה של תלמידיו וחסידי, אשר הקימו ברוב עמל ויגיעה בית גדול זה לתורה ולתפילה, וכאו"א רואה שלולא כוחו וזכותו של בעל ההילולא זי"ע לא היה זוכה ביהמ"ד לסיעתא דשמיא ולקול התורה הנשמע בהיכלו מידי יום ביומו בכללים ובשיעורי תורה. כן נשא דברים הרה"ג ר' מרדכי שווארץ שליט"א ר"מ בבית המדרש בעניני דיומא, והעלה על נס את זכותו הגדולה של הרה"ק מקאלאשיץ בהני ג' עמודי תורה עבודה וגמילות חסדים החופפת על בית מדרשו.

גליון זה נדבת

ידידנו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הרה"ח ר' ישראל גלנץ הי"ו

אב"י ברחובות

לרגל השמחה השרויה בפעונו במז"ט

שפחת אירוסי הבת תחי

עב"ג החתן המו"מ בתוי"ש

החבר אלטר אברהם נ"י

בן הרב בנימין שר הי"ו

פנהל ת"ת דרכי אבות בק"צ טבריה

ובברכת פזל טוב

לאביו הגאון רבי יהודה צבי גלנץ שליט"א

רב ביהמ"ד אפרי דבש בנתניה

ולחותנו הרה"ח ר' אהרן הרשקוביץ הי"ו - אב"י ברחובות

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד

פתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא

גליון זה נדבת

ידידנו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הרה"ג רבי צבי וייס שליט"א

רב ביהמ"ד פא"י היכל צבי בנתניה

לרגל השמחה השרויה בפעונו

שפחת הכנס בנו כפר חיים פאיר נ"י

לנועם עול תורה ופצוות

בפזל טוב ובשעטוט"צ

ובברכת פזל טוב לחותנו

הגאון רבי משה דויטש שליט"א

רב ביהמ"ד ויזניץ בנתניה

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד

פתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא

שליט"א ראש כולל 'חושן משפט' בבית מרשינו, ומחבר ספרים רבים וחשובים; הרה"ח ר' יצחק לייב ברנדויין שליט"א מחבר הספר רב המכר 'מחברין לתורה' דרכים לחיבור לשינון ומתיקות התורה; הרה"ג ר' ארון זאב ישראלי שליט"א מחו"ר כולל 'חושן משפט' בבית מדרשינו; והרה"ג רבי יששכר דב הרצוג שליט"א ראש ישיבת 'בנין תורה' אלעד.

בקריית צאנז טבריה: חג הסוכות תשפ"ד עבר בקרב בני הקהילה בקריית צאנז טבריה אנשים, נשים וטף בהתרוממות ובשמחה.

לקראת יו"ט הגיע מורינו המרא דאתרא שליט"א לשבות את שבתו פעה"ק, אשר גם לפני קבלת שבת דיבר המרא דאתרא שליט"א משך כמה דקות והביא מדברי קדשו של כ"ק מרן שליט"א לבני קהילתנו הק', וכן ערך באטע גדול לרגל אושפיזין דאברהם בהשתתפות קהל רב.

במוצאי יו"ט סוכות, נערכה סעודת אושפיזין כיד המלך בליווי כלי זמר, ולאחר ברכהמ"ז עברו להיכל אברהם משה למעמד 'שמחת בית השואבה' המונית בצליל זמר, משך שעות ארוכות, כזכר לשמחה הגדולה שהיתה בבית המקדש ושתתחדש במהרה בימינו.

כמו"כ במשך כל ימי החג התקיימו שיעורי תורה בהיכל בית מדרשינו בין מנחה למעריב, בשיעורים הנפלאים שנמסרו ע"י הרבנים הגאונים: הרה"ג רבי יחזקאל שרגא שימון שליט"א דומו"צ בית מדרשנו 'שפע חיים' בדרום צפת, הרה"ג ר' משה סופר שליט"א אבד"ק 'תורת משה' ערלוי צפת, הרה"ג ר' ניסן רייך שליט"א מק"צ נתניה, הרה"ג ר' אפרים פישל גרין שליט"א משגיח בישיבה"ק שמסר שיעור מרתק בענייני הר הבית בלווי מצגת, והרה"ג ר' אלעזר שטרן שליט"א אב"ד מירון.

באשדוד: לימים של התעלות והתרוממות בעבודת השי"ת, זכו בני קהילתנו הק' באשדוד בירח האייתנים העעל"ט, אשר עברו בתפילות בהתלהבות והתרוממות הנפש, ומתוך חיזוק עצום בעסק התורה הק',

לקראת חג הסוכות הועתק מקום בית מדרשנו למשכנו החדש ע"י בית המדרש פייטסבורג בעיר. זאת אודות ובזכות התייצבותו של האי גברא רבא ויקירא הרה"ח ר' אהרן יוסף לנדאו הי"ו לימין הנהלת המוסדות, כשהוא מוזיל זהב מכיסו לכל הוצאות בית המדרש, אם בתשלומים השוטפים כחשמל ומים, סעודות מרעים וסעודה שלישית בבית המדרש, כמו גם כל התשלומים ההכרחיים

שמרלר שליט"א אשר משך שעה ארוכה נו"נ בעניני דיומי ופסקי הלכה למעשה בדרכי הלכה. ביום ראשון דחווה"מ סוכות ליל אושפיזא דיעקב התכנסו ובו לשמחת בית השואבה בליווי כלי שיר וזמר לכבוד המועד, כשבמשך שעות ארוכות פזזו ורקדו בהתרוממות הנפש.

כן זכו מתפללי ביהמ"ד למענק חג מיוחד ע"מ להקל בהכנת צרכי החג בהרחבה.

פיות כולם הודו נרגשות לרב ביהמ"ד הגאון רבי חיים שמרלר שליט"א שתמידין כסדרן רוחו ונפשו להיות מוסיף והולך בכלל ובפרט.

בביתר: בקהילתנו הקדושה בשכונת הגפן עברו ימי הסוכות בהתרוממות גדולה. בימי חול המועד בכל יום אחר התפילה שהתקיימה ברוב עם בדביקות והתעלות, נערכה סעודת אישפוזין בהרחבה גדולה בסוכה הגדולה הצמוד לבית המדרש, כשמיד אחר הסעודה התקיימו סדרי הלימוד ושיעורי תורה.

ביום א' דחול המועד חגנו בכלי זמר את שמחת בית השואבה, בשירה וזמרה משך שעות ארוכות כראוי וכיאה, המעמד נערך ואורגן ע"י הר"ר יקותיאל יהודה ישראלי הי"ו, אשר השקיע דמים מרובים לקיים את השמחה כראוי בתופים ומחולות וכיבוד עשיר לכל אנ"ש כשהוא מודה לעיריית ביתר עילית על התקציב שניתן בהשתדלות מנהל המוסדות הרה"ח ר' מנחם מענדל שווארץ הי"ו.

בליל הושענא רבה התקיים סעודת אישפוזין לאחר קריאת משנה תורה, ובו נשאו דברים הגאון רבי אשר אליהו רייך שליט"א מרבני אנ"ש, והדומו"צ הגאון רבי אברהם שרגא שטיגליץ שליט"א.

באלעד: בימי חול המועד סוכות העעל"ט עלה וגבר קול התורה בבית מדרשינו למן שעות הבוקר המוקדמות ולמשך רוב שעות היום, הנהלת בית המדרש ארגנה פת שחרית בהרחבה גדולה ללומדים הרבים אשר גדשו את בית המדרש, וכן מילגות נאות לצורבים החשובים אשר הגו במסירות שעות רבות. מלגות מיוחדות חולקו למשכימי קום הלומדים קודם התפילה ע"י הרה"ג רבי יוסף גוטמן שליט"א ראש כולל אדירי התורה בב"ב, אשר נשאו ליבו להגביר חיילים לתורה בחלוקת מלגות ללומדים.

כמו"כ נערכו שיעורי תורה בבית מדרשינו באלעד ע"י וועד שיעורי תורה, השיעורים נמסרו ע"י: הרה"ג ר' יהודה רוטנר

גליון זה נדבת

ידידנו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין
הרה"ג ר' **אביגדור יהודה כהן** הי"ו
אב"י בירושלים עיה"ק

לרגל השמחה השרויה בפעונו
שפחת נישואי הבן
החתן הפו"מ בתו"ש **כפר יעקב חנניה נ"י**
עב"ג הכלה תחי'
בפזל טוב ובשעטומי"צ

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
פתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא

החתונה תתקיים א"ה ביום ד' הבעל"ט
באולמי פארהאנד בבית שמש

גליון זה נדבת

ידידנו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין
הרה"ח ר' **ישראל שלמה איימר** הי"ו
אב"י באלעד

לרגל השמחה השרויה בפעונו בפז"ט
שפחת נישואי הבן
החתן הפו"מ בתו"ש **כפר יהושע נ"י**
עב"ג הכלה תחי'
בת הרה"ח ר' **הלל פנחס ישראלי** הי"ו - מפעיה"ק

ובברכת מזל טוב
לאביו הרה"ח ר' **יוסף פרדכי** הי"ו - אב"י פעיה"ק
ולחותנו הרה"ח ר' **אליעזר בריל** הי"ו - אב"י פעיה"ק

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
פתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא

שמחת החתונה תתקיים א"ה ביום ג' הבעל"ט
בהיכלי רוזנברג פעיה"ק

במהלכה נשא דברים הרה"ג ר' דוד נתנאל שוורץ שליט"א. לשמחת חג מיוחדת זכו בני הקהילה ביום שמחת תורה, אשר מלבד התפילות הנעלות בחמימות ובהתלהבות ובהתרוממות הנפש עד לשעות אחה"צ המאוחרות, זכו במשך כמה שעות להתרומם טפחיים מע"ג הקרקע בשירה ובזמרה ובריקודים סוערים לכבוד התורה במשך כל ההקפות יחד עם ילדי קול הצאן, קידושא רבא הוגש בהרחבה גדולה מנדבת ליבם של הרה"ח ר' אהרן יוסף לנדאו הי"ו והר"ר יוסף הופמן הי"ו. עם סיומם של הימים הקדושים מילאו בני הקהילה פיהם שבח לגבאי המסור הרה"ח ר' דוד יהודה אייזנבאך על כל פעלו בפרט לעת עתה בירח האיתנים. כן שיגרו ברכות תודה קדם כל המסייעים בעזר ומעש, ובפרט הר"ר מענדל הרשקוביץ הי"ו והר"ר משה רייכמן הי"ו.

כאמור ברכות מיוחדות השמיעו קדם הנדיב הרה"ח ר' אהרן יוסף לנדאו הי"ו על כל פעולותיו לרווחת בני הקהילה, עם בחלוקת תלושי קניה בסכומים הגונים של מאות ש"ח למשפחה להוצאות המרובות של ירח האיתנים, עם בשאר פעולותיו בבית מדרשו לטובת בני הקהילה, ישלם השי"ת שכרם משלם מן השמים.

לשכירות המקום ועוד ועוד. כשכל זה בנוסף למענק החג המיוחד שהעניק בטובו בתלושי קניה לכלל אברכי אנ"ש תושבי העיר. קול התורה הדהד בביהמ"ד במהלך כל ימי חג הסוכות העעל"ט במשך כל שעות היום, כמו כן התפילות בימי חול המועד עברו בהתעוררות ובשמחה עצומה כאשר בכל יום מימי חול המועד הוגש בהרחבה גדולה סעודת אישפוזין בסוכת ביהמ"ד לאחר התפילה, שהוקמה ונבנתה מנדבת לבו של הרה"ח ר' נחום מרדכי בירנבוים הי"ו מפלטבוש, כשלאחר מכן התקיים סדר לימוד עד לשעות אחרי הצהריים.

באישפוזא דיוסף אף התקיימה סעודה לכבוד החג ושמחת בית השואבה בהשתתפות בני הקהילה ובראשות הדומ"צ הגרי"א ישראלי שליט"א, אשר אף נשא דברים, כשבדבריו הודה להרה"ח ר' אהרון יוסף לנדאו הי"ו אשר תמידין כסדרן מוזיל זהב מכיסו למען צרכי בני קהלתנו הק', ואף עתה תרם את הוצאות הסעודה בהרחבה גדולה.

כמו כן בליל הושענא רבה אחר קריאת משנה תורה הוגש לכל הקהל סעודה בהרחבה לכבוד אישפודא דדוד מלכא משיחא, בארגונו של האברך המסור הר"ר שמעון רייכמן הי"ו.

גליון זה נדבת

ידידנו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הרה"ח ר' טוביה מושקוביץ הי"ו

אב"י בבארא פארק

לרגל השמחה השרויה במעונו במז"ט

שמחת נישואי נכדתו הכלה תחי

בת חתנו הרה"ח ר' שלמה גליק הי"ו - ליקווד

עם החתן המו"ט בתו"ש כמר מרדכי נ"י

בן הרה"ח ר' איסר הערץ הי"ו - אב"י בבארא פארק

ובברכת פזל טוב לסבים

הרה"ח ר' יהודה הערץ הי"ו - בארא פארק

הרה"ח ר' פאיר רייך הי"ו - בארא פארק

הרה"ח ר' נתן גליק הי"ו - בארא פארק

והרה"ח ר' ישעי גליק הי"ו - ירושלים

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד

מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא

שמחת החתונה תתקיים איה ביום ב' הבעל"ט

באולפי 'נעיפות החיים' ליקווד

גליון זה נדבת

ידידנו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הר"ר אריה דב בלומנטל הי"ו

אב"י באלעד

לרגל השמחה השרויה במעונו במז"ט

שמחת הולדת הבת תחי

ובברכת פזל טוב

לאביו הרב מרדכי ברוך בלומנטל הי"ו - פעיה"ק

לחותנו הרה"ח ר' יחיאל חנא לאנגסאם הי"ו - אלעד

ולזקניו, הרה"ח ר' אלכסנדר משה בלומנטל הי"ו - פעיה"ק

הרה"ח ר' חיים פאיר לאנגסאם הי"ו - ב"ב

והרה"ח ר' אייזיק פאיר שליט"א - משב"ק

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד

מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא

גליון זה נדבת

ידידנו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הר"ר יעקב ישראל בן דוד הי"ו

אב"י פעיה"ק

לרגל השמחה השרויה במעונו

שמחת הולדת הבן לוי נ"י

והכנסתו בביתו של אאע"ה

בפזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת פזל טוב לאביו

הרה"ח ר' יוסף הי"ו

אב"י בבית שמש

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד

מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא